

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Ευθεία μετάφραση αποσπασμάτων της ενημερωτικής έκθεσης της Γαλλικής Γερουσίας/No 660/2018 περί διαπραγματεύσεων εν όψει της αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση»

Όνομα: Αναστασία-Μαρία Στούκου

A.M: Ε2014116

Επιτροπή Εποπτείας

Επόπτης εργασίας: κ. Μιχάλης Πολίτης

Δεύτερη επιβλέπουσα: κα Φωτεινή Καρλάφτη-Μουρατίδη

Κέρκυρα, 2019

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Ευθεία μετάφραση αποσπασμάτων της ενημερωτικής έκθεσης
της Γαλλικής Γερουσίας/No 660/2018 περί διαπραγματεύσεων
εν όψει της αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την
Ευρωπαϊκή Ένωση»

Περιεχόμενα

<i>Ευχαριστίες</i>	5
<i>Πρόλογος</i>	6
<i>Κύριο Σώμα (Μετάφρασμα)</i>	8
<i>Κείμενο Αφειρησίας (Πρωτότυπο)</i>	19
<i>Ορισμός Μεταφραστικής Μεθοδολογίας</i>	29
<i>Μεταφραστικά προβλήματα</i>	31
<i>Αξιολόγηση ποιότητας μεταφράσματος</i>	36
<i>Επίλογος</i>	37
<i>Βιβλιογραφικές Αναφορές</i>	38

Ευχαριστίες

Για την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας θα ήθελα, καταρχάς, να ευχαριστήσω θερμά τον κύριο Μιχάλη Πολίτη χωρίς την βοήθεια του οποίου η ολοκλήρωση της εργασίας αυτής θα ήταν αδύνατη. Η βοήθειά του, κατά την εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας, ήταν ιδιαίτερα σημαντική, καθώς με συμβούλεψε, με καθοδήγησε και με βοήθησε σε οποιαδήποτε δυσκολία αντιμετώπισα. Ακόμη, θα ήθελα να τον ευχαριστήσω για τη συμβολή του στη διεύρυνση των γνώσεών μου σε ζητήματα πολιτικής φύσης, όπως το ζήτημα που προσεγγίζει η συγκεκριμένη εργασία. Επιπροσθέτως, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την κυρία Φωτεινή Καρλάφτη-Μουρατίδη για τη συνεργασία μας για την ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής, για τη συμμετοχή της στον έλεγχο της εργασίας, καθώς και για την ιδιαίτερα σημαντική συμβολή της καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου στον μεταφραστικό τομέα.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για τη στήριξή της κατά τη διάρκεια των σπουδών μου αλλά και κατά τη διάρκεια σύνταξης της παρούσας εργασίας, χωρίς τη βοήθεια της οποίας η ολοκλήρωση των σπουδών μου και η επίτευξη των στόχων μου θα ήταν ακατόρθωτη.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους φίλους μου, η κατανόηση και η στήριξη των οποίων με βοήθησε να φέρω εις πέρας τις σπουδές μου στον τομέα της Μετάφρασης, αλλά και τους καθηγητές μου στο τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας, οι οποίοι συνέβαλαν στην πλήρη κατάρτισή μου ως μεταφράστρια.

Πρόλογος

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αποτελείται από τη μετάφραση αποσπασμάτων της ενημερωτικής έκθεσης της Γαλλικής Γερουσίας, η οποία κάνει αναφορά σε ένα ιδιαίτερα σημαντικό θέμα της επικαιρότητας, που απασχολεί, τα τελευταία χρόνια, τα περισσότερα, αν όχι όλα, κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στο φλέγον ζήτημα της αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, γνωστό και ως Brexit.

Η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση συναντάται με τον όρο “Brexit”, έναν μορφολογικό νεολογισμό που παρήχθη από τη σύνθεση των λέξεων στα Αγγλικά “British” (ή Britain) και “exit”. (English Oxford living dictionaries, χ.η.) Κατά τη διάρκεια ενός δημοψηφίσματος, που προτάθηκε από τον πρώην πρωθυπουργό του Ηνωμένου Βασιλείου, David Cameron, στις 23 Ιουνίου του 2016, αποφασίστηκε με ποσοστό 51,9% η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στον αντίποδα, οι υπέρμαχοι της παραμονής του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ευρωπαϊκή Ένωση αντιπροσώπευαν το 48,1% των ψηφισάντων. Τον αμέσως επόμενο μήνα από το δημοψήφισμα, ο τότε πρωθυπουργός, David Cameron, ο οποίος είχε ταχθεί υπέρ της παραμονής του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παραιτήθηκε από τη θέση του και την Πρωθυπουργία του Ηνωμένου Βασιλείου ανέλαβε η τότε Υπουργός Εσωτερικών, Theresa May. Έχοντας ήδη λάβει την έγκριση του Βρετανικού Κοινοβουλίου, η Theresa May, στις 29 Μαρτίου του 2017, ενεργοποίησε το άρθρο 50 της Συνθήκης της Λισαβόνας με μία επιστολή στον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Donald Tusk, και, έτσι, ξεκίνησε η διαδικασία αποχώρησης, η οποία, έπειτα από μία σειρά διαπραγματεύσεων, αναμένεται να ολοκληρωθεί στις 29 Μαρτίου του 2019. Οι επιπτώσεις της αποχώρησης αυτής είναι ακόμη άγνωστες, ωστόσο, εκτιμάται ότι οι συνέπειες θα είναι αρνητικές τόσο για το Ηνωμένο Βασίλειο όσο και για τα υπόλοιπα 27 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας, επέλεξα το συγκεκριμένο θέμα, καθώς είναι η πρώτη φορά που ένα από τα 28 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφασίζει να αποχωρήσει από αυτή την πολιτική και οικονομική ένωση κρατών, επιλέγοντας, έτσι, να δώσει τέλος σε μία συνεργασία ετών. Αυτή η απόφαση του Ηνωμένου Βασιλείου μού κίνησε την περιέργεια να ασχοληθώ εκτενώς με το συγκεκριμένο ζήτημα και, ιδίως, με τις επιπτώσεις που μπορεί η αποχώρηση αυτή να επιφέρει σε ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά και στο ίδιο το Ηνωμένο Βασίλειο. Το ενδιαφέρον μου αυτό έγινε πιο έντονο κατά τη διάρκεια παραμονής μου στη Γαλλία, όταν, ως φοιτήτρια του προγράμματος Erasmus, παρακολούθησα στο Πανεπιστήμιο « Université Clermont Auvergne », το μάθημα “Brexit and Europe” κατά το οποίο προβήκαμε στην ανάλυση του φαινομένου Brexit αλλά και των επιπτώσεών αυτού. Έτσι, εξέφρασα το ενδιαφέρον μου για το θέμα αυτό στον επόπτη της πτυχιακής μου εργασίας, κύριο Μιχάλη Πολίτη, ο οποίος συμφώνησε να ασχοληθώ με το παρόν θέμα και μου υπέδειξε τις κατάλληλες πηγές για την εύρεση του προς μετάφραση κειμένου. Ως εκ τούτου, μετά από εκτενή έρευνα στο διαδίκτυο, κατέληξα στο παρόν

κείμενο, διότι θεώρησα ότι προσεγγίζει εκτενώς αρκετές σημαντικές πτυχές του Brexit ιδιαίτερα στον εμπορικό και βιομηχανικό τομέα, οι οποίοι έχουν αποδειχθεί από τους πιο σημαντικούς τομείς συνεργασίας των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κύριο Σώμα (Μετάφρασμα)

BREXIT: ΑΓΩΝΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΧΡΟΝΟ

B. ΟΔΕΥΟΝΤΑΣ ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ;

1. Οι πιθανές επιλογές

Η αποχώρηση που ανακοινώθηκε από το Ηνωμένο Βασίλειο θέτει το ερώτημα της μελλοντικής εμπορικής του σχέσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Διάφορες επιλογές είναι πιθανές:

- Η ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο
- Η διαπραγμάτευση μίας *ad hoc* συμφωνίας, όπως οι συμφωνίες που έχουν συναφθεί με την Ελβετία ή τον Καναδά
- Η μη σύναψη συμφωνίας. Στην περίπτωση αυτή, οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ηνωμένου Βασιλείου θα υπόκεινται στους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

Η προσάρτηση στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (EOX), μαζί με την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και τη Σουηδία, δεν αποτελεί για τη βρετανική κυβέρνηση μία λύση, η οποία θα μπορέσει να εκπληρώσει την επιθυμία που εκφράστηκε στο δημοψήφισμα τον Ιούνιο του 2016. Η ένταξη στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο περιλαμβάνει στην πραγματικότητα σημαντικές υποχρεώσεις: συνεισφορά στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υιοθέτηση ενός σημαντικού μέρους του κανονιστικού κεκτημένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο οποίο το Ηνωμένο Βασίλειο δεν θα ασκεί καμία επιρροή. Αυτό ισχύει, κυρίως, για τις τέσσερις ελευθερίες - απασχόληση, αγαθά, κεφάλαια και υπηρεσίες - στις οποίες βασίζεται η ενιαία αγορά. Επιπλέον, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι τα κράτη μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου εξαιρούνται από τις εμπορικές συμφωνίες που έχουν συναφθεί μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τρίτων χωρών. Το 80% των βρετανικών εξαγωγών προορίζονται για τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή για εμπορικούς εταίρους της, με τους οποίους έχει υπογράψει συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών. Επιπροσθέτως, ο EOX δεν καλύπτει τους τομείς της γεωργίας και της αλιείας, που αποτελούν τα πραγματικά διακυβεύματα της διαπραγμάτευσης. Τέλος, επισημαίνεται η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ρυθμίζει τις διαφορές εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, λύση που απορρίπτει το Ηνωμένο Βασίλειο για τη μελλοντική του σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Συνολική Οικονομική Εμπορική Συμφωνία που υπεγράφη με τον Καναδά αποτελεί, συχνά, σημείο αναφοράς στις συζητήσεις με τους διαπραγματευτές (CETA). Σύμφωνα με τη συμφωνία αυτή, ορισμένα καναδικά

προϊόντα θα μπορούν σταδιακά να εισάγονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση χωρίς δασμούς, καθώς προβλέπεται οι δασμοί αυτοί να καταργούνται σε περίοδο επτά ετών σε ορισμένους τομείς, όπως στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας. Εξαιρέσεις προβλέπονται, επίσης, για τα αγροτικά προϊόντα. Επιπλέον, δεν προβλέπεται καμία πρόσβαση στην ενιαία αγορά για τις καναδικές χρηματοπιστωτικές εταιρείες που δεν θα διαθέτουν χρηματοπιστωτικό διαβατήριο. Το κείμενο δεν προβλέπει την εφαρμογή μίας τελωνειακής ένωσης και ο Καναδάς δεν θα επωφεληθεί συμφωνιών που έχουν υπογραφεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση με τρίτες χώρες. Αυτή η λύση δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες του Ηνωμένου Βασιλείου, το οποίο θα επιθυμούσε να έχει προνομιακή πρόσβαση στην ευρωπαϊκή ενιαία αγορά, χωρίς κανένα πραγματικό περιορισμό.

Η μη σύναψη συμφωνίας («σκληρό Brexit») δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση επιθυμητή επιλογή. Μία τέτοια περίπτωση προϋποθέτει τη διατήρηση των δασμών και των μη δασμολογικών φραγμών - πιστοποιητικά αμοιβαίας αναγνώρισης, έγκριση τύπου, παρακράτηση στα σύνορα, διοικητικές διαδικασίες κ.λπ. – οι οποίοι μπορεί να αποβούν σημαντικότεροι από τους δασμούς.

Η βρετανική κυβέρνηση, υπό αυτές τις συνθήκες, εξέφρασε, στις 6 του προηγούμενου Ιουλίου, την επιθυμία της να θέσει σε εφαρμογή μία «**ρύθμιση τελωνειακής διευκόλυνσης**» με σκοπό την αποφυγή ελέγχων στα σύνορα, χωρίς να τηρείται το κανονιστικό κεκτημένο στο σύνολό του. Έτσι, το Ηνωμένο Βασίλειο προτείνει τη δημιουργία μίας περιορισμένης ζώνης ελεύθερων συναλλαγών μόνο για τα γεωργικά και βιομηχανικά προϊόντα. Η συγκεκριμένη πρόταση δεν θα ισχύει για την ανταλλαγή υπηρεσιών. Η βρετανική κυβέρνηση προτείνει να διαπραγματευτεί μία *ad hoc* συμφωνία, που θα της επιτρέψει να έχει πρόσβαση στην ενιαία αγορά, χωρίς να πληρώσει δασμούς ούτε να εφαρμόσει το σύνολο των κανόνων που διέπουν την ενιαία αγορά. Η συνθήκη θα προβλέπει μόνο «δεσμεύσεις» ώστε να μην ασκείται κοινωνικό ή περιβαλλοντικό ντάμπινγκ. Παράλληλα, οι βρετανικές αρχές προτίθενται να συνάψουν νέες εμπορικές συμφωνίες σε ολόκληρο τον κόσμο.

Η βρετανική πρόταση μπορεί να προκαλέσει ανησυχίες, καθώς αναγκάζει να συνυπάρξουν αρχές εν μέρει αντιφατικές. Συνδυάζει, ουσιαστικά, δύο είδη συμφωνίας: τις συμφωνίες με τα μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και τη συμφωνία που σχετίζει την Ευρωπαϊκή Ένωση με τον Καναδά. Ωστόσο, καμία από τις δύο αυτές συμφωνίες δεν ανταποκρίνεται στην ίδια λογική. **Το Ηνωμένο Βασίλειο θα διατηρεί, ουσιαστικά, τα οφέλη της ενιαίας αγοράς - ελευθερία κυκλοφορίας αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων – περιορίζοντας, ταυτόχρονα, σε αντίθεση με τις χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.** Ο έλεγχος της εφαρμογής της συμφωνίας θα αποτελεί, σε πρώτο βαθμό, αρμοδιότητα των βρετανικών και ευρωπαϊκών δικαστηρίων και, κατ'έφεση, των μικτών οργάνων, συμπεριλαμβανομένου του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς, ωστόσο, η γνωμοδότησή του να είναι η επικρατέστερη στην επίλυση των διαμαχών. Οι Βρετανοί δικαστές θα πρέπει, απλώς, να συμπεριλαμβάνουν τη νομολογία του Δικαστηρίου της

Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εκτίμησή τους, χωρίς περεταίρω διευκρινήσεις. Στην περίπτωση αυτή, η συμφωνία θα μοιάζει περισσότερο σε μια κλασική συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών με προσφυγή σε εξωτερική διαιτησία.

Οι βρετανικές αρχές τονίζουν ότι πρόκειται για μία καινοφανή οικονομική συνεργασία, αναφέροντας ότι το Ηνωμένο Βασίλειο δεν είναι μία οποιαδήποτε τρίτη χώρα, αλλά ο πιο κοντινός γείτονας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ερώτημα είναι ιδιαίτερα κρίσιμο για τη βρετανική οικονομία. Μία έκθεση της Βουλής των Κοινοτήτων, η οποία δημοσιεύθηκε τον προηγούμενο Ιανουάριο, αναφέρει ότι, στην περίπτωση σύναψης μίας «κλασικής» συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών, θα προκληθεί ζημία στην οικονομική ανάπτυξη που υπολογίζεται σε 4,8% του ΑΕΠ κατά τα επόμενα 15 χρόνια. Αυτή η πιθανή ζημία στην ανάπτυξη θα οδηγήσει στην έκδοση ομολογιακού δανείου ύψους 55 δισεκατομμυρίων λιρών μέχρι το 2033. Η ένταξη στην ενιαία αγορά θα έχει, επίσης, ως αποτέλεσμα ζημία στην ανάπτυξη κατά 1,6% του ΑΕΠ. Οι εμπορικές συναλλαγές που διέπονται από τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου πιθανόν να προκαλέσουν ζημία στην ανάπτυξη κατά 7,7%.

Σύμφωνα με μία μελέτη της εταιρείας συμβούλων, Oliver Wyman, και του νομικού γραφείου, Clifford Chance, εκτιμάται ότι οι επιπτώσεις των δασμολογικών και μη δασμολογικών μέτρων θα ανέρχονται περίπου σε 70 δισεκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων τα 32 δισεκατομμύρια θα επιβαρύνουν τις βρετανικές επιχειρήσεις, ενώ το υπόλοιπο ποσό τις ευρωπαϊκές.

2. Το πλαίσιο μίας συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών

Η υβριδική λύση, που πρότεινε η κυβέρνηση και η οποία πρέπει να τεκμηριώνεται στη Λευκή Βίβλο, θα έχει ως αποτέλεσμα το Ηνωμένο Βασίλειο να απολαμβάνει τα ίδια οφέλη με τη Νορβηγία, καθώς θα υποβάλλεται μόνο σε σχετικά μη αυστηρούς περιορισμούς, στους οποίους έχει υποβληθεί και ο Καναδάς. Προβλέπει, επίσης, στοχευμένη πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά. Αυτή η λύση δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει ήδη δηλώσει ότι οι τέσσερις ελευθερίες είναι άρρηκτες και δεν θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο επιλογής «α λα καρτ». Η συμμετοχή στην ενιαία αγορά που θα βασίζεται στην προσέγγιση κάθε τομέα ξεχωριστά θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την ενότητα και την εύρυθμη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η συμφωνία «α λα καρτ», που πρότειναν οι βρετανικές αρχές, αφήνει ανοιχτό το ζήτημα των συνόρων με την Ιρλανδία. Η πρόταση της βρετανικής κυβέρνησης πρέπει, στο συγκεκριμένο ζήτημα, να διευκρινιστεί. Σύμφωνα με τους όρους αυτής της συμφωνίας, οι νομικοί κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν θα επιβάλλονται πλέον στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες που διέπονται από διάφορους κανονισμούς θα συνεχίσουν να ανταλλάσσονται μεταξύ της Βόρειας Ιρλανδίας (Ολστερ) και της Δημοκρατίας της Ιρλανδίας (Ειρε).

Σε αυτό το σημείο πρέπει να υπενθυμίσουμε το πλαίσιο, με το οποίο θα έρθει αντιμέτωπη η Ευρωπαϊκή Ένωση, για να επιτευχθεί αυτή η συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στις 23 Μαρτίου του 2018, επιβεβαίωσε, ουσιαστικά, ότι ήταν έτοιμο να αρχίσει συζητήσεις που θα αποβλέπουν σε μία συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών *«ισορροπημένη, φιλόδοξη και ευρέως φάσματος, με την επιφύλαξη επαρκών εγγυήσεων βάσει δίκαιων όρων»*. Αυτή η συμφωνία, η οποία θα συναφθεί μετά την πραγματική αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, δεν μπορεί να έχει τα ίδια πλεονεκτήματα με το καθεστώς κράτους μέλους ούτε να είναι ισοδύναμη με την εξολοκλήρου ή την εν μέρει συμμετοχή στην ενιαία αγορά. Η συμφωνία αυτή θα περιλαμβάνει:

- Εμπόριο αγαθών, το οποίο θα αφορά όλους τους τομείς με σκοπό τη διατήρηση της έλλειψης δασμολογικών δικαιωμάτων και ποσοτικών περιορισμών
- Κατάλληλη τελωνειακή συνεργασία, με την οποία θα διατηρείται η κανονιστική και νομική αυτονομία των μερών καθώς και η ακεραιότητα της τελωνειακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο και υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα
- Εθελοντική ρυθμιστική συνεργασία
- Παροχή υπηρεσιών σύμφωνα με τους κανόνες του κράτους υποδοχής
- Πρόσβαση στις δημόσιες συμβάσεις, τις επενδύσεις και την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένων των γεωγραφικών ενδείξεων.

Εναπόκειται, επομένως, στη βρετανική κυβέρνηση να διευκρινίσει τη θέση της με σκοπό να ανταποκριθεί πλήρως στο πλαίσιο που ορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Σε ό,τι αφορά στις μελλοντικές σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση, θα ενσωματωθεί στην πολιτική διακήρυξη που θα πρέπει, καταρχήν, να υιοθετηθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Οκτώβριο του 2018. Τα 27 κράτη μέλη επέμειναν, στις 29 του προηγούμενου Ιουνίου, το Ηνωμένο Βασίλειο να παρουσιάσει, ως προς τούτο, *«προτάσεις εφικτές και ρεαλιστικές»*.

Στις 10 Ιουνίου του 2018, αντιδρώντας στις βρετανικές προτάσεις, ο Michel Barnier υπενθύμισε τις κόκκινες γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία θα υπερασπιστεί την ενιαία αγορά, η οποία βασίζεται στον αδιαίρετο χαρακτήρα της και στις τέσσερις ελευθερίες σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Τόνισε ότι η ενιαία αγορά ήταν ένα δυναμικό οικοσύστημα που βασιζόταν σε κοινά πρότυπα, κοινούς κανόνες και κοινή εποπτεία, έχοντας μία κοινή δικαιοδοσία στην κορυφή, το Δικαστήριο.

Γ. MEIZONA TOMEAKA ΔΙΑΚΥΒΕΥΜΑΤΑ

1. Γεωργία και αλιεία

Οι επιπτώσεις του Brexit στον ευρωπαϊκό γεωργικό τομέα διακρίνονται σε δύο είδη:

- Η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου συνεπάγεται την αναθεώρηση του προϋπολογισμού της κοινής γεωργικής πολιτικής για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ). Για αυτόν τον λόγο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε, στις αρχές του Ιουνίου του 2018, μείωση πιστώσεων κατά 5%
- Η αποχώρηση θα μπορούσε να επιφέρει, βάσει του είδους της συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών που θα συναφθεί, την επιστροφή των δασμολογικών φραγμών. Οι τομείς που θα πληγούν είναι, κυρίως, αυτοί του κόκκινου κρέατος, των πουλερικών και των γαλακτοκομικών προϊόντων.

Το ποσοστό της διατροφικής αυτάρκειας του Ηνωμένου Βασιλείου ανέρχεται σε 62%, γεγονός που οδηγεί στην εισαγωγή τροφίμων ύψους 30 δισεκατομμυρίων ευρώ. Τα 25 δισεκατομμύρια προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μία τέτοια κατάσταση δεν μπορεί παρά να ωθήσει τις βρετανικές αρχές να καταλήξουν σε μία συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών, η οποία δεν θα προβλέπει ούτε δικαιώματα ούτε ποσοστώσεις. Ακόμη, το Ηνωμένο Βασίλειο θα πρέπει να συνάψει χωρίς καμία αμφιβολία συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών με την Κοινοπολιτεία και τις Η.Π.Α. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο Ηνωμένο Βασίλειο ώστε να μην μετατραπεί σε κόμβο επαναποστολής προϊόντων από τρίτες χώρες προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η μελλοντική συμφωνία πρέπει, επομένως, να διευκρινίσει τους κανόνες που αφορούν την προέλευση προϊόντων, την εποπτεία και τους ελέγχους που πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή. Φαίνεται σε κάθε περίπτωση αναγκαίο να αποφευχθεί ένα «σκληρό Brexit». Η εφαρμογή των κανόνων του ΠΟΕ και η επαναφορά των δασμολογικών και μη δασμολογικών φραγμών θα οδηγήσει σε ένα πρόσθετο κόστος 900 δισεκατομμυρίων ευρώ για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις στον τομέα των αγροδιατροφικών προϊόντων που εξάγονται στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η μη σύναψη συμφωνίας θα μπορούσε, επίσης, να οδηγήσει στον αναπροσανατολισμό των βρετανικών εισαγωγών. Το Ηνωμένο Βασίλειο θα μπορούσε, ακόμη, να συνάψει συμφωνίες με την Αυστραλία και τη ΜΕΡΚΟΣΟΥΡ, καλύπτοντας, έτσι, το 50% των αναγκών του στον τομέα του βοείου κρέατος.

Σε ό,τι αφορά την αλιεία, τα πληρώματα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κυρίως τα γαλλικά, θα μπορούν να έχουν πρόσβαση στα ύδατα του Ηνωμένου Βασιλείου μέχρι το τέλος της μεταβατικής περιόδου, το οποίο έχει οριστεί στις 31 Δεκεμβρίου του 2020. Το ίδιο ισχύει για τα βρετανικά πλοία στα ύδατα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι εμπορικές συναλλαγές των αλιευτικών προϊόντων δεν θα μεταβληθούν κατά τη διάρκεια αυτής της μεταβατικής περιόδου. Η γενική οικονομία της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής θα διατηρηθεί για 19 μήνες μετά την πραγματική αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, το οποίο θα ανακτήσει την πλήρη κυριαρχία

στα ύδατά του από την 1^η Ιανουαρίου του 2021. Μέχρι τότε, λοιπόν, πρέπει να επαναπροσδιοριστούν μακροπρόθεσμα οι σχέσεις μεταξύ των μερών.

Αυτή η αναδιαπραγμάτευση είναι ζωτικής σημασίας για το μέλλον της ευρωπαϊκής αλιείας. Ο ευρωπαϊκός στόλος εξαρτάται από τα βρετανικά ύδατα κατά 33% σε όγκο και 25,4% σε αξία. Ο στόλος των 27 κρατών μελών αλιεύει περίπου 676.000 τόνους ιχθυοπληθυσμού αξίας 604 δισεκατομμυρίων ευρώ στα ύδατα του Ηνωμένου Βασιλείου. Η παραγωγική ικανότητα της Γαλλίας εξαρτάται από το Ηνωμένο Βασίλειο κατά 24%. Αυτό το ποσοστό εξάρτησης ανέρχεται σε 30% για τη Γερμανία, σε 37% για την Ιρλανδία, 39% για τη Δανία, 40% για την Ολλανδία και 45% για το Βέλγιο. Τυχόν κλείσιμο των βρετανικών χωρικών υδάτων θα έχει ως αποτέλεσμα μία απώλεια εισοδήματος της τάξεως του 50% για τον ευρωπαϊκό στόλο. Οι επιπτώσεις στους μισθούς, με βάση το επίπεδο των αλιευμάτων, θα είναι της τάξεως του 15%.

Η σχετική ανεξαρτησία του Ηνωμένου Βασιλείου στον τομέα αυτό μπορεί να προκαλέσει φόβους στα κράτη μέλη ότι οι διαπραγματεύσεις δεν θα είναι εύκολες. Οι διαπραγματεύσεις αυτές δεν μπορούν να περιοριστούν στο ζήτημα πρόσβασης στα βρετανικά ύδατα. Θα πρέπει να προβλέπουν τις απαραίτητες ποσοστώσεις για τους ευρωπαϊκούς στόλους, γεγονός που προϋποθέτει τη μη αναθεώρηση του συστήματος κατανομής των ποσοστώσεων.

Υπό αυτές τις συνθήκες, το περιεχόμενο της πολιτικής διακήρυξης, το οποίο θα πρέπει να προσαρτάται στη συμφωνία αποχώρησης ως μελλοντική συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών, πρέπει να περιλαμβάνει αρκετά στοιχεία για τη διαπραγμάτευση της μελλοντικής συμφωνίας για την αλιεία, όπως:

- διατήρηση των υφιστάμενων δυνατοτήτων αλιείας και πρόσβασης στα ύδατα για κάθε είδος πλοίου
- κοινή και αειφόρο διαχείριση αποθεμάτων, η οποία θα βασίζεται σε διάφορες αρχές, όπως η Μέγιστη Βιώσιμη Απόδειξη (ΜΒΑ), η περιφερειοποίηση, η διαχείριση του συνόλου των επιτρεπόμενων αλιευμάτων (ΤΑΚ) και ο σεβασμός στους κανόνες ελέγχου.

Θα ήταν, ακόμη, ευπρόσδεκτος ένας θεσμός, ο οποίος θα θεσπίσει μακροπρόθεσμους κανόνες και θα προβλέπει, κυρίως, έναν μηχανισμό υποχρεωτικής διαβούλευσης, εάν ένα από τα μέρη επιδιώξει να τροποποιήσει τη συμφωνία ή να παρεκκλίνει μερικώς από αυτή.

Φαίνεται, επίσης, αναγκαίο να εγγυηθούμε τη διατήρηση των δύο συμφωνιών οι οποίες αποτελούν προϊόν άμεσης διαπραγμάτευσης μεταξύ των κρατών μελών. Η σύμβαση του Λονδίνου για την αλιεία, η οποία υπεγράφη το 1964, προσδίδει δικαιώματα αλιείας σε μία ζώνη μεταξύ 6 και 12 ναυτικών μιλίων ανοικτά των ακτών των κρατών μελών (Γερμανία, Βέλγιο, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Ολλανδία). Οι λεγόμενες συμφωνίες του κόλπου της Γκρανβίλ, οι οποίες υπεγράφησαν από τη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο τον Ιούλιο του 2000 και οι

οποίες από τότε αναθεωρούνται τακτικά, ορίζουν μία μεγάλη περιοχή στον κόλπο της Γκρανβίλ, η οποία διασχίζει τα γαλλικά χωρικά ύδατα και τα ύδατα των Αγγλονορμαδικών νησιών («κοινή θάλασσα»), όπου οι Γάλλοι και Αγγλονορμανδοί αλιείς έχουν ισότιμη πρόσβαση στους πόρους και όπου οι αλιευτικές πηγές αποτελούν αντικείμενο κοινής διαχείρισης.

2. Οι βιομηχανικοί τομείς

Η μελλοντική συμφωνία μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει, σε βιομηχανικό επίπεδο, να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις που τίθενται από το Brexit.

Η πρώτη πρόκληση αφορά τον εφοδιασμό. Η αύξηση του χρόνου που προβλέπεται για τις τελωνειακές διατυπώσεις στα σύνορα μπορεί να προκαλέσει συμφόρηση και να επιβραδύνει τον ρυθμό συναλλαγών. Υπολογίζουμε, επομένως, ότι μία παράταση δύο λεπτών για καθένα από τα 1.000 οχήματα, τα οποία φορτώνονται με εξαρτήματα αυτοκινήτων και περνούν καθημερινά τα σύνορα, θα μπορούσε να προκαλέσει στο Ντόβερ μποτιλιάρισμα 27 χιλιομέτρων. Η παράταση των τελωνειακών διατυπώσεων μπορεί, επίσης, να προκαλέσει κίνδυνο διακοπής του ανεφοδιασμού για ορισμένους τομείς, όπως για τον τομέα των φαρμάκων.

Η δεύτερη πρόκληση αφορά τους τελωνειακούς δασμούς. Έτσι, στον τομέα των αυτοκινήτων, η μη σύναψη συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών θα έχει ως αποτέλεσμα το Ηνωμένο Βασίλειο να μπορεί να καθιερώσει δασμούς ύψους 10% για τα αυτοκίνητα, 22% για τα βιομηχανικά οχήματα, 4,5% για τα μηχανοκίνητα οχήματα, όπως προβλέπει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου. Η έντονη εξάρτηση της Μεγάλης Βρετανίας από τις βιομηχανικές εισαγωγές καθιστά, όμως, σκόπιμη την επίτευξη μιας περισσότερο ικανοποιητικής συμφωνίας.

Η τρίτη πρόκληση αφορά τους μη δασμολογικούς φραγμούς κανονιστικού χαρακτήρα. Οι βρετανικές βιομηχανίες φοβούνται πρόσθετα κόστη μετά το Brexit, εάν το Ηνωμένο Βασίλειο θεσπίσει τους δικούς του κανόνες και πρότυπα. Είναι *καταρχήν* συμφέρον και των δύο μερών να προβλέψουν ένα καθεστώς αμοιβαίας αναγνώρισης. Στο πλαίσιο αυτό, οι βρετανικές αρχές επιθυμούν να διατηρήσουν το Ηνωμένο Βασίλειο εντός του καθεστώτος της ευρωπαϊκής τυποποίησης. Εντούτοις, οι εθνικοί οργανισμοί, οι οποίοι ανήκουν σε αυτό το καθεστώς, προέρχονται *καταρχήν* από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή από την Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών. Μία τελευταία πρόκληση, για την οποία έχουν δοθεί περισσότερες πληροφορίες, αφορά την κινητικότητα των εργαζομένων. Είναι ιδιαίτερα σαφές στον τομέα της φαρμακευτικής βιομηχανίας. Η περίπτωση της Airbus μπορεί να αποτελέσει σημαντικό παράδειγμα. Ο Ευρωπαίος κατασκευαστής αεροσκαφών απασχολεί 15.000 άτομα σε 25 περιοχές του Ηνωμένου Βασιλείου. Θα μπορούσε να αποχωρήσει από το βρετανικό έδαφος, λόγω ελλείψεως εγγυήσεων. Αυτή η αποχώρηση θα έχει σημαντικές συνέπειες, καθώς η εταιρεία αντιπροσωπεύει 100.000 έμμεσες θέσεις εργασίας στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η έκθεση της Βουλής των

Κοινοτήτων, τον Ιανουάριο του 2018, αναφέρει την εθελούσια έξοδο 40.000 Ευρωπαίων εργαζομένων σε περίπτωση σύναψης συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών, ένας αριθμός που μπορεί να φτάσει τους 90.000 στην περίπτωση ενός «σκληρού Brexit».

3. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας

Παρόλο που θεωρείται βέβαιο ότι οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες δεν θα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής μιας τελικής συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών και ότι οι χρηματοπιστωτικοί παράγοντες του Ηνωμένου Βασιλείου θα χάσουν το ευρωπαϊκό τραπεζικό διαβατήριο, οι επιπτώσεις του Brexit στον τομέα αυτό προκαλούν ακόμη και σήμερα πολλές ανησυχίες.

Οι επιπτώσεις του Brexit, τόσο για το City όσο και για την Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι στην πραγματικότητα ακόμη και σήμερα δύσκολο να υπολογιστούν. Το City είναι μέχρι τώρα το *de facto* χρηματοπιστωτικό κέντρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διάφορες μελέτες επεσήμαναν το γεγονός ότι ένα «σκληρό» Brexit θα έχει ως αποτέλεσμα τον επαναπατρισμό ορισμένων δραστηριοτήτων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης. Η Eurogroup Consulting, ευρωπαϊκή εταιρεία παροχής συμβουλών για την οικονομική ανάπτυξη, και το Ινστιτούτο Bachelier, ινστιτούτο για την ανάδειξη των ερευνών στον οικονομικό και χρηματοπιστωτικό τομέα, υπολόγισαν ότι το βρετανικό χρηματοπιστωτικό οικοσύστημα θα μπορούσε να χάσει το 15 έως 25% των εσόδων του και περισσότερες από 200.000 θέσεις εργασίας. Σε αυτό το ακόμη αβέβαιο πλαίσιο, ορισμένες τράπεζες στο Λονδίνο, όπως η HSBC, η UBS, η JP MORGAN και η GOLDMAN SACHS, γνωστοποίησαν ότι σκόπευαν να μεταφέρουν θέσεις εργασίας ώστε, κυρίως, να μη ρισκάρουν να χάσουν το ευρωπαϊκό διαβατήριο. Σε αυτό το πλαίσιο, δεκάδες χιλιάδες θέσεις εργασίας θα μπορούσαν να εγκαταλείψουν το City. Ακόμη και η LLOYDS BANKING Group φαίνεται ότι είναι έτοιμη να αποχωρήσει. Οι HSBC και UBS ανέφεραν ότι μετέφεραν η καθεμία από 1.000 θέσεις εργασίας στο Παρίσι.

Το Παρίσι θα είναι μία από τις πόλεις οι οποίες θα επωφεληθούν περισσότερο από αυτές τις μετεγκαταστάσεις. Όλα γίνονται προς όφελος της γαλλικής πρωτεύουσας, όπως μας ανέφερε ο οργανισμός για τη χρηματοπιστωτική ανάπτυξη της πόλης του Παρισιού, «Paris Europlace »

α) Το «ευρωπαϊκό διαβατήριο»

Ένα από τα διακυβεύματα του Brexit είναι ο επαναπατρισμός ενός μέρους των χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων στην ευρωπαϊκή ήπειρο, διότι η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να οδηγήσει στο τέλος του «ευρωπαϊκού διαβατηρίου» για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του Ηνωμένου Βασιλείου. Το City ανησυχεί για την απώλεια του «ευρωπαϊκού διαβατηρίου», αλλά προσπαθεί να βρει νέες λύσεις.

Το ευρωπαϊκό διαβατήριο, το οποίο χρησιμοποιείται σήμερα από 5.500 εταιρείες, που εδρεύουν στο Λονδίνο ή στο Ηνωμένο Βασίλειο (μερικές από αυτές είναι τραπεζικές ή χρηματοπιστωτικές), τους επιτρέπει να ενεργούν από την έδρα τους στο Ηνωμένο Βασίλειο σε όλη την επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο κλάδος διαχείρισης χρηματοπιστωτικών περιουσιακών στοιχείων του Ηνωμένου Βασιλείου είναι υπεύθυνος για 5.500 δισεκατομμύρια λίρες, εκ των οποίων τις 1.200 τις διαχειρίζεται εκ μέρους πελατών της ηπειρωτικής Ευρώπης ... 80% των ΟΣΕΚΑ και 40% των ΟΕΕ της Ευρώπης (Ταμεία Εναλλακτικών Επενδύσεων) διαθέτουν ευρωπαϊκό διαβατήριο.

Το τέλος του διαβατηρίου θα έχει ως συνέπεια μια ανακατανομή των μεριδίων αγοράς στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Θα υποχρεώσει, κυρίως, τις εταιρείες, οι οποίες θα επιθυμούν να συνεχίσουν τη δραστηριοποίησή τους σε ολόκληρη την επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ιδρύσουν τουλάχιστον μία πραγματικά κεφαλαιοποιημένη θυγατρική, και απασχολώντας έναν επαρκή αριθμό μισθωτών, να μην αποτελέσουν εταιρείες-βιτρίνα. Στο ζήτημα αυτό η Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν ξεκάθαρη.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση γνωστοποίησε ότι οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες δεν θα αποτελέσουν μέρος μίας πιθανής συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών. Ορισμένες αμερικανικές, κινεζικές ή ιαπωνικές τράπεζες έχουν ως έδρα το Λονδίνο ώστε να δραστηριοποιούνται εντός της Ευρώπης· εάν, μετά το Brexit, δεν υπάρχει δυνατότητα πια να πωλούνται χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες σε όλη την Ευρώπη, θα επανεξετάσουν τη στρατηγική τους. Το City και η Uk-Finance (αντίστοιχη με τη γαλλική ομοσπονδία τραπεζών) πιστεύουν ότι υπάρχει μια αρκετά μεγάλη πιθανότητα το Λονδίνο να παραμείνει το κορυφαίο χρηματοπιστωτικό κέντρο στον κόσμο. Επίσης, πιστεύουν ότι η στιγμιαία πτώχευσή του, όταν συμβεί, εάν δεν υπάρξει συμφωνία, θα ωφελήσει, καταρχάς, τη Νέα Υόρκη, τη Σιγκαπούρη και το Χονγκ Κονγκ.

Το City – όπως, πρόσφατα, ο γερμανικός βιομηχανικός τομέας – θέτει, επίσης, το ζήτημα της εξάρτησης της Ευρώπης από το Λονδίνο στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Μια βίαιη απόσχιση θα αποσταθεροποιήσει την τραπεζική και χρηματοπιστωτική αγορά της ευρωπαϊκής ηπείρου. Ορισμένοι πιστεύουν πως αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα ακόμη και ένα συστημικό κίνδυνο, γεγονός που θα μπορούσε να δικαιολογήσει μία μεταβατική συμφωνία. Τέλος, υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός συμβάσεων σε εξέλιξη μεταξύ των τραπεζών και των πελατών τους, οι οποίοι βρίσκονται εντός της Ευρώπης, και οι οποίες συμβάσεις θα πρέπει να τροποποιηθούν.

Το Ηνωμένο Βασίλειο θα προσπαθήσει να αποκτήσει μία «αμοιβαία πρόσβαση» των επιχειρήσεων στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες σε αμφότερες τις πλευρές της Μάγχης και προβάλλει ως επιχείρημα ότι είναι προς το συμφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης να μη δει το κόστος των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και

των επενδύσεων να αυξάνεται, λόγω έλλειψης πραγματογνωμοσύνης και ανταγωνισμού.

Το City ελπίζει, ακόμη, για ένα καθεστώς ισοδυναμίας για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, πλαίσιο το οποίο εφαρμόζει, σήμερα, σε πολλούς κανονισμούς η Ευρωπαϊκή Ένωση για τις σχέσεις της με τις τρίτες χώρες. Το ερώτημα που τίθεται αφορά τον τρόπο κάλυψης αυτής της «ισοδυναμίας». Γνωρίζουμε ότι οι υφιστάμενες συμφωνίες με τις Η.Π.Α έχουν ένα περιορισμένο πεδίο εφαρμογής και ότι ισχύουν μόνο σε ορισμένες υπηρεσίες. Οι κανόνες είναι στη διακριτική ευχέρεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος, σε περίπτωση μη συμφωνίας, υπάρχει κίνδυνος να δούμε να ξεκινάει ένας έντονος ανταγωνισμός μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τη δυνατότητα το Ηνωμένο Βασίλειο να καταστήσει τον ανταγωνισμό αυτό άκραιο στον νομισματικό, τον φορολογικό και τον κανονιστικό τομέα. Είναι ενδιαφέρον να σημειώσουμε ότι οι εταίροι μας στο City επέδειξαν στην ομάδα εποπτείας ότι θα προετοιμάσουν ένα σχέδιο πλαισίου για τις χρηματοπιστωτικές σχέσεις μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης· θα πρόκειται για μία συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών, η οποία θα εφαρμόζεται στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και θα βασίζεται στην αμοιβαία αναγνώριση των υφιστάμενων κανονιστικών πλαισίων, με τη δημιουργία ενός οργανισμού, ο οποίος θα είναι υπεύθυνος για την αξιολόγηση και τη διαχείριση της τροποποίησης των κανονισμών.

β) Τα γραφεία συμψηφισμού που αφορούν το ευρώ

Μεταξύ των διαρθρωτικών θεμάτων των επιπτώσεων του *Brexit* στον χρηματοπιστωτικό τομέα, η αγορά συμψηφισμού σε ευρώ κατέχει μία εξέχουσα θέση.

Τα γραφεία συμψηφισμού συνιστούν το πλαίσιο για την τεχνική ανταλλαγή μετοχών, παραγώγων μέσων ή πρώτων υλών μετά από διαπραγμάτευσή τους στις αγορές. «Παρεμβαίνουν» μεταξύ του αγοραστή και του πωλητή, εξασφαλίζοντας τη φερεγγυότητα των παραγόντων και ζητώντας καταθέσεις εγγυήσεων, οι οποίες θα προσαρμόζονται βάσει της αξίας των συναλλαγών. Έτσι, παρέχουν εγγύηση σε περίπτωση πτώχευσης ενός χρηματοπιστωτικού διαμεσολαβητή που είναι μέλος ενός γραφείου συμψηφισμού. Τα γραφεία αυτά συμβάλλουν, υπό αυτές τις συνθήκες, στη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και στη μείωση του συστημικού κινδύνου.

Ως υποδομές της αγοράς, τα γραφεία συμψηφισμού υποβάλλονται σε περιορισμούς, φυσικούς ή εικονικούς, οι οποίοι μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή. **Επιπλέον, το συγκεκριμένο ζήτημα εντοπίστηκε πολύ πριν το δημοψήφισμα, όταν, το 2011, η Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα αμφισβήτησε τη θέση των μεγάλων γραφείων συμψηφισμού στις χώρες εκτός της Ευρωζώνης, κρίνοντας ότι από εκείνη τη θέση υπονόμευαν τη νομισματική της πολιτική. Οι επιφυλάξεις της ΕΚΤ στηρίζονταν, κυρίως, στο υψηλό επίπεδο εγγύησης, το οποίο απαιτείται από τα**

γραφεία συμψηφισμού για τις ανταλλαγές ιταλικών ή πορτογαλικών τίτλων, με την ΕΚΤ να θεωρεί ότι τέτοιες απαιτήσεις θα επηρέαζαν την υποστήριξή της στις χώρες αυτές.

Χάρη σε ένα ευνοϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο, ορισμένα γραφεία συμψηφισμού επωφελοούνται ιστορικά από μία σχεδόν μονοπωλιακή κατάσταση. Το Λονδίνο κατέχει σε αυτή την αγορά μία εξέχουσα θέση σε ό,τι αφορά τα παράγωγα προϊόντα και, κυρίως, τα παράγωγα επιτόκια που αντιπροσωπεύουν το 79% της παγκόσμιας αγοράς εξωχρηματιστηριακών παραγώγων. Το City θα κατέχει, επίσης, την πρώτη θέση σε ό,τι αφορά τις πράξεις ανταλλαγής νομισμάτων.

Το *Brexit* στο εξής επιβάλλει ένα πιο περιορισμένο πρόγραμμα ως προς την αναθεώρηση του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου. και, σήμερα, στο πλαίσιο αυτό, οι συζητήσεις τροφοδοτούνται, τελικά, από την αναθεώρηση του συνόλου του κανονιστικού πλαισίου των γραφείων συμψηφισμού και τις αρμοδιότητες της ΕΚΤ. Ωστόσο, οι συγκεκριμένες διαπραγματεύσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση για αυτά τα ζητήματα δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί.

Σχετικά με το ζήτημα αυτό, ορισμένοι Βρετανοί χρηματοπιστωτικοί παράγοντες υπέβαλαν μία πρόταση για τη διατήρηση των γραφείων συμψηφισμού στο Λονδίνο: κοινή εποπτεία των βρετανικών και ευρωπαϊκών αρχών. Ωστόσο, γνωρίζουμε ότι η τοπική ρυθμιστική αρχή θα έχει πάντα την τάση να δίνει έμφαση και να προνοεί περισσότερο για την ασφάλεια των γραφείων συμψηφισμού παρά για την σταθερότητα του ευρώ. Πρόκειται για ένα ζήτημα νομισματικής κυριαρχίας για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία δεν θα μπορούσε να υιοθετήσει αυτή την πρόταση. Τα γραφεία συμψηφισμού που αφορούν το ευρώ και έχουν ως έδρα το Λονδίνο θα πρέπει, σύμφωνα με τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, να μεταφερθούν στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

BREXIT: UNE COURSE CONTRE LA MONTRE

B. VERS UN ACCORD DE LIBRE-ÉCHANGE ?

1. Les options possibles

La sortie annoncée du Royaume-Uni pose la question de la future relation commerciale avec l'Union européenne. Plusieurs options sont envisageables :

- L'adhésion du Royaume-Uni à l'Espace économique européen ;
- La négociation d'un accord *ad hoc*, à l'instar des accords négociés avec la Suisse ou le Canada ;
- L'absence d'accord, les relations commerciales entre l'Union européenne et le Royaume-Uni sont alors soumises aux règles élaborées dans le cadre de l'Organisation mondiale du commerce.

Le rattachement à l'Espace économique européen (EEE), aux côtés de l'Islande, du Liechtenstein, de la Norvège et de la Suède ne constitue pas, aux yeux du gouvernement britannique, une solution pouvant répondre au souhait exprimé lors du référendum de juin 2016. L'adhésion à l'Espace économique européen comporte en effet des obligations substantielles : contribution au budget de l'Union européenne et reprise de l'essentiel de l'acquis réglementaire européen, sur lequel le Royaume-Uni ne pourrait plus influencer. Il en va notamment des quatre libertés – travail, biens, capitaux et services – qui structurent le marché unique. Il convient, par ailleurs, de rappeler que les États parties à l'EEE sont exclus des accords commerciaux négociés par l'Union européenne avec des pays tiers. 80 % des exportations britanniques sont orientées vers des États membres de l'Union européenne ou des partenaires commerciaux de celle-ci, avec qui elle a signé des accords de libre-échange. L'EEE ne couvre pas, par ailleurs, les domaines de l'agriculture et de la pêche qui constituent de réels enjeux de négociation. Enfin, on relèvera que la Cour de justice de l'Union européenne dispose d'une compétence en matière de règlement des différends au sein de l'EEE, solution que récuse le Royaume-Uni dans le cadre de sa future relation avec l'Union européenne.

L'accord économique et commercial global signé avec le Canada fait souvent figure de référence dans les discussions entre les négociateurs (CETA). Aux termes de cet accord, certains produits canadiens pourront progressivement accéder à l'Union européenne sans droits de douane. Ces droits seraient supprimés sur une période de sept ans dans certains secteurs, à l'image du secteur automobile. Des exclusions sont également prévues pour les produits agricoles. Aucun accès au marché unique n'est par ailleurs prévu aux sociétés financières canadiennes, qui ne

disposeront donc pas d'un passeport financier. Le texte ne conduit pas à la mise en œuvre d'une union douanière et le Canada ne bénéficiera pas des accords signés par l'Union européenne avec des pays tiers. Cette solution apparaît en deçà des attentes du Royaume-Uni qui souhaiteraient disposer d'un accès privilégié au marché unique européen, sans réelle contrainte.

L'absence d'accord (« *hard Brexit* ») ne représente en rien une option souhaitable. Elle suppose la permanence de droits de douane et le maintien de barrières non-tarifaires – certificats de reconnaissance mutuelle, homologation, retenue à la frontière, démarches administratives, etc. – qui peuvent se révéler supérieurs aux droits de douane.

Le gouvernement britannique a, dans ces conditions, indiqué, le 6 juillet dernier, son souhait de mettre en place un « **arrangement douanier facilité** » destiné à éviter les contrôles aux frontières, sans reprise de l'intégralité de l'acquis réglementaire. Le Royaume-Uni suggère ainsi la mise en place d'une zone de libre-échange limitée aux seuls biens agricoles et industriels. Les services seraient exclus du dispositif. Le gouvernement britannique propose de fait de négocier un accord *ad hoc* lui permettant d'accéder au marché unique sans payer de droits de douane ni reprendre la totalité des normes qui régissent celui-ci. Le traité prévoirait uniquement des « engagements » à ne pas pratiquer de dumping social ou environnemental. Les autorités britanniques entendent, parallèlement, conclure de nouveaux accords commerciaux dans le monde entier.

La proposition britannique peut laisser songeur tant elle fait coexister des principes pour partie contradictoires. Elle combine en fait deux types d'accords : ceux avec les membres de l'Espace économique européen et celui qui lie l'Union européenne au Canada. Les deux ne répondent pourtant pas aux mêmes logiques. **De fait, le Royaume Uni conserverait les avantages du marché unique – liberté de circulation des biens, des services et des capitaux – tout en limitant, à la différence des pays de l'EEE, la liberté de circulation des personnes en provenance de l'Union européenne.** Le contrôle de l'application de l'accord relèverait, en premier lieu, des cours britanniques et européennes et, en appel, d'un organisme mixte, intégrant la Cour de justice de l'Union européenne sans, pour autant, que l'avis de celle-ci ne soit prédominant dans la résolution d'un conflit. Les juges britanniques devraient simplement prendre en compte la jurisprudence de la Cour de justice de l'Union européenne dans leur appréciation, sans plus de précision. Dans ce domaine, l'accord se rapprocherait donc plus d'un accord de libre-échange classique avec le recours à un arbitrage extérieur.

Les autorités britanniques soulignent qu'il s'agit d'un partenariat économique inédit, jugeant que le Royaume-Uni n'était pas n'importe quel pays tiers, mais le plus proche voisin de l'Union européenne. La question est particulièrement cruciale pour l'économie britannique. Un rapport de la Chambre des communes, parues en janvier dernier, fait état, dans le cas de l'adoption d'un accord de libre-échange « classique »,

d'une perte de croissance économique estimée à 4,8 % du PIB au cours des 15 prochaines années. Cette perte de croissance potentielle conduirait à un emprunt obligataire de 55 milliards de livres sterling d'ici 2033. L'adhésion au marché unique se traduirait également par une perte de croissance de 1,6 % du PIB. Des échanges régis par l'Organisation mondiale du commerce conduiraient à une perte de croissance potentielle de 7,7 %.

Une étude des cabinets Wyman et Clifford Chance estime, quant à elle, à près de 70 milliards d'euros l'impact des mesures tarifaires et non tarifaires, dont 32 milliards d'euros seront supportés par les entreprises britanniques, le reste par les entreprises européennes.

2. Les contours d'un accord de libre-échange

La solution hybride avancée par le gouvernement, qui doit être étayée dans le Livre blanc, conduirait le Royaume-Uni à bénéficier des mêmes avantages que la Norvège en n'étant soumis qu'aux contraintes relativement faibles dont relève le Canada. Elle prévoit également un accès ciblé au marché européen. Cette option ne peut être acceptée au niveau européen. Le Conseil européen a déjà indiqué que les quatre libertés étaient indissociables et qu'elles ne pouvaient faire l'objet d'un "choix à la carte". Une participation au marché unique fondée sur une approche secteur par secteur compromettrait l'intégrité et le bon fonctionnement du marché unique.

L'accord « à la carte », proposé par les autorités britanniques, laisse en outre ouverte la question de la frontière avec l'Irlande. La proposition britannique doit, sur ce point, être précisée. Aux termes de celle-ci, les normes juridiques de l'Union européenne ne s'imposeraient plus au Royaume-Uni mais certains biens et services soumis donc à des réglementations différentes, continueraient à s'échanger entre l'Ulster britannique et l'Eire républicaine.

Il convient de rappeler, à ce stade, les contours envisagés par l'Union européenne pour cet accord de libre-échange. Le Conseil européen du 23 mars 2018 a, en effet, confirmé qu'il était prêt à ouvrir des discussions en vue d'un accord de libre-échange « *équilibré, ambitieux et de portée large, sous réserve de garanties suffisantes quant à des conditions équitables* ». Cet accord, conclu après la sortie effective du Royaume-Uni, ne saurait offrir les mêmes avantages que le statut d'État membre ni équivaloir à une participation à tout ou partie du marché unique. Il porterait sur :

- le commerce des marchandises, tous les secteurs étant concernés aux fins de maintien de l'absence de droits de douane et de restrictions quantitatives ;

- une coopération douanière appropriée, préservant l'autonomie réglementaire et juridictionnelle des parties, ainsi que l'intégrité de l'union douanière de l'Union ;
- les obstacles techniques au commerce et des mesures sanitaires et phytosanitaires ;
- une coopération volontaire en matière de réglementation ;
- le commerce des services, la fourniture de services devant s'opérer selon les règles de l'État d'accueil ;
- l'accès aux marchés publics, les investissements et la protection des droits de propriété intellectuelle, y compris les indications géographiques.

Il appartient donc au gouvernement britannique de préciser sa position afin qu'elle réponde pleinement au cadre défini par le Conseil européen. Elle s'intégrerait alors dans la déclaration politique sur le cadre des relations futures qui devrait, en principe, être adoptée à l'occasion du Conseil européen d'octobre 2018. Les Vingt-Sept ont insisté, le 29 juin dernier, pour que le Royaume-Uni présente à cet égard « *des propositions réalistes et réalisables* ».

Réagissant, le 10 juillet 2018, aux propositions britanniques, Michel Barnier a rappelé les lignes rouges de l'Union européenne qui défendra le marché unique, lequel est fondé sur son indivisibilité et sur les quatre libertés de circulation pour les personnes, les biens, les services et les capitaux. Il a souligné que le marché unique était un écosystème dynamique qui reposait sur des standards communs, des règles communes et une supervision commune avec au sommet une juridiction commune, à savoir la Cour de justice.

C. DES ENJEUX SECTORIELS MAJEURS

1. L'agriculture et la pêche

Les conséquences du Brexit pour le secteur agricole européen sont de deux ordres :

- Le retrait britannique induit une révision du périmètre budgétaire de la politique agricole commune dans le cadre du prochain cadre financier pluriannuel (CFP). La Commission européenne a ainsi proposé début juin 2018 une réduction des crédits de 5 % ;
- La sortie pourrait induire, en fonction du type d'accord de libre-échange obtenu, un retour des barrières tarifaires. Les secteurs de la viande rouge, de la volaille et des produits laitiers seraient ainsi les plus concernés.

Le taux d'autosuffisance alimentaire du Royaume-Uni s'élève à 62 %, ce qui le conduit à importer des produits alimentaires à hauteur de 30 milliards d'euros. 25 milliards proviennent de l'Union européenne. Une telle situation ne peut qu'inciter les autorités britanniques à faire aboutir un accord de libre-échange ne prévoyant ni droits

ni contingents. Reste que le Royaume-Uni disposera sans doute d'accords de libre-échange avec le Commonwealth et les États-Unis. Il conviendra d'être vigilant à ce que celui-ci ne devienne pas une plateforme de réexpédition de produits provenant de pays tiers vers l'Union européenne. Le futur accord devra donc préciser les règles relatives aux origines des produits, au suivi et aux contrôles à mettre en place. Il apparaît en tout état de cause nécessaire de se prémunir d'un « *hard Brexit* ». L'application des règles de l'OMC et le retour des obstacles tarifaires et non tarifaires induirait un surcoût de 900 millions d'euros pour les entreprises européennes du secteur agroalimentaire exportant au Royaume-Uni. L'absence d'accord pourrait également conduire à une réorientation des importations britanniques. Le Royaume-Uni pourrait ainsi conclure des accords avec l'Australie et le Mercosur couvrant 50 % de leurs besoins en matière de viande bovine.

S'agissant de la pêche, les équipages des pays de l'Union européenne, notamment les équipages français, pourraient accéder aux eaux du Royaume-Uni jusqu'au terme de la période transitoire fixée au 31 décembre 2020. Il en irait de même pour les bateaux britanniques dans les eaux de l'Union. Les échanges commerciaux des produits de la mer ne seraient pas davantage modifiés durant cette période transitoire. L'économie générale de la Politique Commune de la Pêche serait donc maintenue pour 19 mois après le retrait effectif du Royaume-Uni. Celui-ci recouvrera la pleine souveraineté sur ses eaux à compter du 1er janvier 2021. C'est donc à cette échéance que seront redéfinies les relations entre les parties, dans une perspective à long terme.

Cette renégociation est vitale pour l'avenir de la pêche européenne. La flotte européenne dépend des eaux britanniques à hauteur de 33 % en volume et de 25,4 % en valeur. La flotte des 27 États membres capture environ 676 000 tonnes de poissons dans les eaux du Royaume-Uni pour une valeur de 604 millions d'euros. La capacité de production de la France dépend du Royaume-Uni à hauteur de 24 %. Ce taux de dépendance atteint 30 % pour l'Allemagne, 37 % pour l'Irlande, 39 % pour le Danemark, 40 % pour les Pays-Bas et 45 % pour la Belgique. Une fermeture des eaux britanniques induirait une perte de revenus pour la flotte européenne de l'ordre de 50 %. L'incidence sur les salaires, indexés sur le niveau des prises, serait de l'ordre de 15 %.

La relative indépendance du Royaume-Uni dans ce secteur peut laisser craindre des négociations délicates pour les États membres. Celles-ci ne peuvent se résumer à la question de l'accès aux eaux britanniques. Il convient de pouvoir y disposer des quotas nécessaires pour les flottes européennes, ce qui implique de ne pas réviser les clés actuelles de répartition de quotas.

Dans ces conditions, le contenu de la déclaration politique qui devrait être annexée à l'accord de retrait comme le futur accord de libre-échange doivent intégrer plusieurs éléments en vue de la négociation du futur accord de pêche :

- maintien des possibilités de pêches et des accès existants aux eaux pour tous les types de bateaux ;
- gestion commune et durable des stocks fondée sur des principes tels que le rendement maximal durable (RMD), la régionalisation, la gestion par les totaux admissibles des captures (TAC) et le respect des règles de contrôle.

Un instrument établissant des règles à long terme, prévoyant notamment un mécanisme de consultation obligatoire si l'une des parties cherche à modifier l'accord ou à y déroger unilatéralement serait également le bienvenu.

Il apparaît également indispensable de garantir le maintien de deux accords négociés directement entre les Etats membres. La convention de Londres sur la pêche, signée en 1964, accorde des droits de pêche dans une zone comprise entre 6 et 12 milles marins au large des côtes des Etats parties (Allemagne, Belgique, France, Grande-Bretagne, Irlande et Pays-Bas). L'accord dit de la baie de Granville, signés par la France et le Royaume-Uni en juillet 2000 et régulièrement révisés depuis, définissent un large secteur dans la baie de Granville, à cheval sur les eaux territoriales françaises et celles des îles anglo-normandes (« la mer commune »), dans lequel les pêcheurs français et anglo-normands ont accès à la ressource sur un pied d'égalité et où les ressources halieutiques sont gérées conjointement.

2. Les secteurs industriels

Le futur accord entre le Royaume-Uni et l'Union européenne devra, au plan industriel, répondre aux quatre défis posés par le Brexit.

Le premier est d'ordre logistique. L'augmentation du temps imparti aux formalités douanières à la frontière devrait générer des goulots d'étranglement et ralentir le rythme des échanges. On estime ainsi qu'un allongement de deux minutes pour chacun des 1 000 camions chargés de composants automobiles qui passent quotidiennement la frontière pourrait déclencher un embouteillage de 27 kilomètres à Douvres. L'allongement des formalités douanières peut également créer des risques de rupture d'approvisionnement dans certains domaines, à l'image du médicament.

Le deuxième défi relève des tarifs douaniers. Ainsi dans le secteur automobile, en l'absence d'accord de libre-échange, le Royaume-Uni pourrait instaurer des tarifs douaniers de 10 % sur les voitures, de 22 % sur les véhicules industriels, de 4,5 % sur les composants, de 2,7 % sur les moteurs, comme autorisé par l'Organisation mondiale du commerce. La forte dépendance de la Grande-Bretagne aux importations industrielles incite cependant à envisager la recherche d'un accord plus satisfaisant.

Le troisième défi concerne les barrières non tarifaires, d'ordre réglementaire. Les industries britanniques craignent des coûts supplémentaires après le Brexit si le Royaume-Uni établit ses propres normes et standards. Il est *a priori* dans l'intérêt des deux parties de prévoir un régime de reconnaissance mutuelle. C'est dans ce contexte que les autorités britanniques souhaitent maintenir le Royaume-Uni au sein du régime

de standardisation européen. Reste que les organisations nationales membres de ce régime sont en principe issues des États membres de l'Union européenne ou de l'Association européenne de libre-échange. Un dernier défi, plus circonscrit, concerne la mobilité des travailleurs. Il est particulièrement net au sein de l'industrie pharmaceutique. Le cas d'Airbus est également éloquent. L'avionneur européen a recours à 15 000 salariés répartis sur vingt-cinq sites au Royaume-Uni. Il pourrait se retirer du territoire britannique faute de garanties. Ce départ ne serait pas sans conséquence puisque l'entreprise représente 100 000 emplois indirects au Royaume-Uni. Le rapport de la Chambre des communes de janvier 2018 fait état du départ de 40 000 travailleurs européens en cas d'accord de libre-échange, chiffre pouvant atteindre 90 000 en cas de « *hard Brexit* ».

3. Le secteur financier

Au-delà des certitudes sur le fait que les services financiers n'entreront pas dans le champ d'un éventuel accord de libre-échange et que les acteurs financiers britanniques perdront le passeport financier européen, les effets du *Brexit* sur ce secteur suscitent encore aujourd'hui de très nombreuses incertitudes.

Les conséquences du *Brexit* tant pour la City que pour l'Union européenne sont en effet encore aujourd'hui difficiles à mesurer. La City est encore *de facto* la place financière de l'Union européenne. Plusieurs études ont mis en exergue le fait qu'un *Brexit* « dur » entraînerait le rapatriement de certaines activités au sein de l'Union et de la zone euro. Eurogroup Consulting et l'Institut Bachelier ont estimé que l'écosystème financier britannique pourrait perdre de 15 à 25 % de ses revenus et plus de 200 000 emplois. Dans ce contexte encore empreint d'incertitudes certaines banques installées à Londres telles que HSBC, UBS, JP MORGAN et GOLDMAN SACHS ont fait savoir qu'elles prévoyaient de déplacer des emplois afin notamment de ne pas prendre le risque de perdre le passeport européen. C'est dans ce contexte que plusieurs dizaines de milliers d'emplois pourraient quitter la City. Même la LLOYDS BANKING Group serait sur le départ. HSBC et UBS ont évoqué l'envoi à Paris de 1 000 emplois chacun.

Paris sera l'un des bénéficiaires de ces délocalisations. Tout est mis en œuvre pour qu'elles profitent à la région capitale française, comme nous l'a indiqué « Paris Europlace ».

a) Le « passeport européen »

Le rapatriement d'une partie des activités financières sur le continent est l'un des enjeux du *Brexit* car le retrait du Royaume-Uni de l'Union européenne devrait conduire à la fin du « passeport européen » pour les établissements financiers qui y sont localisés. La City s'inquiète de la perte du « passeport européen » mais imagine de nouvelles solutions.

Le passeport européen utilisé aujourd'hui par 5 500 sociétés basées à Londres ou au Royaume-Uni (dont un grand nombre, bancaires et financières) leur permet d'agir sur l'ensemble du territoire de l'Union à partir de leur base britannique. L'industrie financière britannique de la gestion d'actifs a en charge 5 500 milliards de livres dont 1 200 sont gérés pour le compte de clients d'Europe continentale... 80 % des OCPVM et 40 % des FIA (Fonds d'investissements alternatifs) européens ont un passeport européen.

La fin du passeport entraînera une redistribution des parts de marché dans l'industrie financière. Elle contraindra notamment les entreprises qui voudront continuer à exercer leur activité sur l'ensemble du territoire de l'Union à y établir au moins une filiale véritablement capitalisée et employant un nombre suffisant de salariés et de ne pas se contenter d'une simple boîte aux lettres. Sur ce chapitre, l'Union européenne a été claire.

L'Union a fait savoir que les services financiers ne feraient pas partie d'un éventuel accord de libre-échange. Un certain nombre de banques américaines, chinoises ou japonaises se sont installées à Londres pour y opérer en Europe ; si, après le Brexit, il n'est plus possible de vendre des services financiers sur tout le continent européen, elles vont revoir leur stratégie. La City et Uk-Finance (équivalent britannique de la Fédération française des Banques) pensent qu'il y a de fortes chances pour que Londres reste cependant le premier centre financier mondial et que son appauvrissement momentané quand il se produira, s'il n'y a pas d'accord, risque de profiter d'abord à New York, Singapour et Hong Kong.

La City – comme le secteur industriel allemand récemment – évoque aussi la question de la dépendance de l'Europe à l'égard de Londres dans le domaine des services financiers. Une rupture brutale déstabiliserait le marché bancaire et financier continental. Certains y voient même un risque systémique. Ce qui pourrait justifier un accord de transition. Il y a enfin un nombre considérable de contrats en cours entre les banques et leurs clients continentaux qui devront être modifiés.

Le Royaume Uni cherchera à obtenir un « accès réciproque » des entreprises aux services financiers des deux côtés de la Manche et avance comme argument qu'il est de l'intérêt de l'Union européenne de ne pas voir le coût des services financiers et de l'investissement se renchérir faute d'expertise et de concurrence.

La City espère encore un régime d'équivalence pour les services financiers, cadre que l'Union européenne applique aujourd'hui pour ses relations avec les pays tiers dans de nombreuses réglementations. La question est de savoir ce que pourrait recouvrir cette « équivalence ». On sait que les accords existant avec les États-Unis ont une portée limitée et ne s'appliquent qu'à certains services. Les règles sont à la discrétion de l'Union européenne.

Enfin, en cas de désaccord, on risque de voir démarrer une compétition plus féroce entre le Royaume-Uni et l'Union européenne avec la tentation pour le

Royaume-Uni d'une concurrence exacerbée sur les plans monétaire, fiscal et normatif. Il est intéressant de noter que nos interlocuteurs à la City ont indiqué au groupe de suivi qu'ils préparaient un projet de cadre pour les relations financières entre le Royaume et l'Union ; il s'agirait d'un accord de libre-échange qui s'appliquerait aux services financiers se fondant sur la reconnaissance mutuelle des cadres réglementaires existants avec la création d'un organisme chargé de l'évaluation et de la gestion de la modification des réglementations.

b) Les chambres de compensation traitant l'euro

Parmi les sujets structurants des impacts du *Brexit* sur le secteur financier figure en bonne place le marché de la compensation en euro.

Les chambres de compensation constituent le cadre où s'échangent techniquement les actions, produits dérivés ou matières premières après avoir été négociés sur les marchés. Elles « s'interposent » entre l'acheteur et le vendeur, en s'assurant de la solvabilité des acteurs et en demandant des dépôts de garanties, indexés sur la valeur des transactions. Elles apportent ainsi une garantie en cas de faillite d'un intermédiaire financier qui adhère à la chambre. Les chambres de compensation participent, dans ces conditions à la stabilité du système financier et à la réduction du risque systémique.

En tant qu'infrastructures de marché, les chambres de compensation sont soumises aux barrières, physiques ou virtuelles, qui peuvent être mises en place. **Le sujet avait d'ailleurs été identifié bien avant le référendum lorsque, en 2011, la Banque centrale européenne avait contesté la localisation des grandes chambres de compensation dans les pays hors zone euro**, jugeant que celle-ci fragilisait sa politique monétaire. Les réticences de la BCE s'appuyaient notamment sur le haut niveau de garantie demandé par les chambres de compensation pour les échanges de titres italiens ou portugais, la BCE estimant que de telles demandes affectaient son soutien à ces pays.

Portés par une réglementation favorable, certaines chambres de compensation bénéficient historiquement d'une situation quasi monopolistique. La place de Londres occupe dans ce marché une part prédominante en ce qui concerne les produits dérivés et notamment les dérivés sur les taux d'intérêt qui représentent 79 % du marché global des dérivés OTC. La City serait aussi la première place en ce qui concerne les swaps de devises.

Le *Brexit* impose désormais un agenda plus contraint dans la révision du cadre réglementaire européen et aujourd'hui, dans ce contexte, c'est finalement la révision d'ensemble du cadre réglementaire des chambres de compensation et la revue des compétences de la BCE qui anime le débat. Toutefois, les négociations propres à l'Union sur ces sujets n'ont pas encore abouti.

Sur cette question, certains financiers britanniques ont avancé une proposition pour maintenir les chambres de compensation à Londres : une supervision conjointe des autorités britanniques et européennes. Cependant, on sait que le régulateur local aura toujours tendance à faire prévaloir et à privilégier la sécurité des chambres plutôt que la stabilité de l'euro et il s'agit d'un enjeu de souveraineté monétaire pour l'Union européenne qui ne saurait se rallier à cette proposition. Les chambres de compensation traitant l'euro installées à Londres devront, conformément à l'avis de la Banque centrale européenne, être transférées sur le territoire de l'Union européenne.

Ορισμός Μεταφραστικής Μεθοδολογίας

Για τη διεκπεραίωση της μεταφραστικής διαδικασίας, αποφάσισα να ακολουθήσω μία σειρά συγκεκριμένων ενεργειών (στρατηγικών), οι οποίες με βοήθησαν να βγάλω εις πέρας τη μετάφραση του κειμένου που ανέλαβα και οι οποίες, εν τέλει, συνέθεσαν τη μεθοδολογία που ακολούθησα. Πριν, όμως, γίνει αναλυτική αναφορά στη μεθοδολογία που αποφάσισα να ακολουθήσω, έκρινα σημαντικό να κάνω μία σύντομη αναφορά στις θεωρίες στις οποίες βασίστηκα για τη σύνθεση της μεθοδολογίας αυτής.

Κατά τη μεταφραστική διαδικασία προτίμησα, κυρίως, να ακολουθήσω τη «θεωρία του νοήματος», δηλαδή να βασιστώ στην πιστή μεταφορά του νοήματος του κειμένου αφετηρίας στο κείμενο αφίξεως μέσω της εύρεσης των κατάλληλων μέσων στη γλώσσα αφίξεως ούτως ώστε να μεταφέρω σωστά και χωρίς παραλείψεις το νόημα από τη γαλλική γλώσσα στην Ελληνική. (Πολίτης, 2012) Ωστόσο, ορισμένες φορές, κατά τη μεταφραστική διαδικασία, δεν έλλειψε η παρέμβασή μου στις πληροφορίες του κειμένου αφετηρίας, δεδομένου του ότι το εξέλαβα, πρωτίστως, ως μία πηγή πληροφοριών, οι οποίες θα πρέπει να μεταδοθούν κατάλληλα στο κείμενο αφίξεως και να εκπληρώσουν έναν στόχο, την ενημέρωση του ελληνόφωνου κοινού για το ζήτημα του Brexit. (Κελάνδριας, 2007, Κελάνδριας, 2016 & Nord, 2014)

Έτσι, αρχικά, κατά το στάδιο της αναγνωριστικής ανάγνωσης του κειμένου αφετηρίας, όρισα τις πρώτες πληροφορίες που θεώρησα απαραίτητες ούτως ώστε να προβώ σταδιακά στη μεταφραστική διαδικασία. Ως εκ τούτου, εντόπισα ότι το συγκεκριμένο κείμενο αφετηρίας συντάχθηκε στη Γαλλία τον Ιούλιο του 2018 και αποτελεί ενημερωτική έκθεση, η οποία συντάχθηκε από τη Γαλλική Γερουσία με σκοπό την ενημέρωση των μελών της Γερουσίας σχετικά με την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, θεώρησα ότι το κοινό στο οποίο απευθύνεται το παρόν κείμενο είναι ένα σχετικά ευρύτερο κοινό, καθώς στο κείμενο αυτό πιθανότατα να ανατρέξουν όσοι έχουν γνώσεις σχετικές με το ζήτημα του Brexit, πέραν των γερουσιαστών της Γαλλικής Γερουσίας, οι οποίοι αποτελούν το βασικό κοινό-στόχο, δεδομένου του ότι πρόκειται για απόσπασμα από την ενημερωτική έκθεση της Γαλλικής Γερουσίας.

Στο σημείο αυτό, κρίνω αναγκαίο να προσθέσω ότι, από το παρόν κείμενο, το οποίο αποτελείται από το δεύτερο μέρος της συνολικής έκθεσης της Γαλλικής Γερουσίας, προτιμήθηκαν τα αποσπάσματα της ενότητας Β με τίτλο « Vers un accord de libre échange ? », η οποία αναφέρεται στις πιθανές εμπορικές σχέσεις που μπορεί να συναφθούν μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετά την αποχώρηση του πρώτου καθώς και στην πιθανότητα σύναψης συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών. Επίσης, προτιμήθηκαν τα τρία πρώτα αποσπάσματα της ενότητας C με τίτλο « Des enjeux sectoriels majeurs », η οποία κάνει αναφορά στα διακυβεύματα που τίθενται από το Brexit στους τομείς της αλιείας, της γεωργίας και της βιομηχανίας καθώς και τον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Επιπροσθέτως, θα ήθελα να αναφέρω ότι για την παρούσα εργασία προτίμησα τη μετάφραση των ενοτήτων Β και Γ της συνολικής έκθεσης της Γαλλικής Γερουσίας χωρίς, όμως, το απόσπασμα 4 της ενότητας Γ, το οποίο κάνει αναφορά στα ζητήματα άμυνας που τίθενται σε κίνδυνο μετά από το Brexit. Κατέληξα στην επιλογή αυτή ώστε το κείμενο να επικεντρώνεται, κυρίως, στον οικονομικό τομέα, με την ευρύτερή του έννοια, επιλέγοντας, έτσι, να γίνεται αναφορά στην πιθανότητα σύναψης συμφωνίας για την ελεύθερη ανταλλαγή εμπορευμάτων και υπηρεσιών καθώς και στους κινδύνους που τίθενται στη γεωργία, την αλιεία, τον βιομηχανικό αλλά και τον χρηματοπιστωτικό τομέα μετά από την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου. Ακόμη, θα πρέπει να γίνει σαφές ότι, για λόγους εξοικονόμησης λέξεων, δεδομένου ότι το προς μετάφραση κείμενο πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 3.500 και 4.000 λέξεων, αποφασίστηκε να μη συμπεριληφθούν οι πίνακες στο τέλος κάθε ενότητας, οι οποίοι αποτελούν σύνοψη όσων αναφέρονται αναλυτικά στην αντίστοιχη ενότητα, αλλά ούτε οι υποσημειώσεις οι οποίες αποτελούν βιβλιογραφικές παραπομπές της ενημερωτικής έκθεσης.

Αφού όρισα τις πρώτες σημαντικές πληροφορίες για το κείμενο αφετηρίας κατά την αναγνωριστική ανάγνωση, συνέχισα με μια πιο συστηματική ανάγνωση του κειμένου, η οποία με βοήθησε να κατανοήσω πλήρως το κείμενο αφετηρίας. (Πολίτης, 2012) Συνεπώς, κατάφερα να ορίσω, σε επίπεδο μακροδομής, τη λειτουργία του παρόντος κειμένου, η οποία είναι πληροφοριακή, διότι επικεντρώνεται στη μετάδοση δεδομένων και γεγονότων. Η εστίαση του κειμένου βρίσκεται στο περιεχόμενό του, η διάσταση της γλώσσας είναι λογική, ενώ ο λόγος είναι, κυρίως, πεζός. (Munday, 2002 & Κελάνδριας, 2016)

Επιπροσθέτως, σε επίπεδο μικροδομής, παρατήρησα ότι υπάρχει συνοχή και συνεκτικότητα, καθώς το νόημα μεταξύ των προτάσεων, των περιόδων και των παραγράφων ρέει ομαλά και λογικά. Επιπλέον, το κείμενο χαρακτηρίζεται από έντονη χρήση διαρθρωτικών λέξεων (Enfin, par ailleurs, toutefois etc.), χρήση αντωνυμιών που αντικαθιστούν προηγούμενες λέξεις (celle-ci, y etc.) καθώς και από επανάληψη λέξεων ή χρήση συνώνυμών τους (d'une perte de croissance... cette perte, la fin du passeport européen... la perte du passeport européen etc.).

Η μετάφραση του κειμένου αυτού στην ελληνική γλώσσα εκπονήθηκε τον Ιανουάριο του 2019 με σκοπό να διαβαστεί από το ελληνόφωνο κοινό το οποίο θα επιθυμούσε να ενημερωθεί για το συγκεκριμένο θέμα, θεωρώντας ότι το μετάφρασμα θα διαβαστεί από αναγνωστικό κοινό με ειδικές γνώσεις που ενδιαφέρεται για το ζήτημα του Brexit. Θεωρήθηκε, επίσης, ότι η λειτουργία του κειμένου αφίξεως θα ταυτίζεται με αυτή του κειμένου αφετηρίας, άρα, ο λόγος, η διάσταση της γλώσσας καθώς και η εστίαση στο περιεχόμενο θα διατηρηθούν και στο μετάφρασμα.

Μεταφραστικά προβλήματα

Κατά τη διάρκεια της μετάφρασης του κειμένου αφετηρίας από τη γαλλική στην ελληνική γλώσσα, εντόπισα αρκετά προβλήματα, τα οποία κατάφερα να αντιμετωπίσω με τις κατάλληλες στρατηγικές, δηλαδή ενέργειες, οι οποίες μου επέτρεψαν τη σύνταξη ενός άρτιου γλωσσικά και υφολογικά κειμένου στην ελληνική γλώσσα.

Πιο συγκεκριμένα, μία από τις πιο συνηθισμένες δυσκολίες που κλήθηκα να αντιμετωπίσω ήταν η μεταφορά του νοήματος από τη Γαλλική στην Ελληνική. Δεδομένου του ότι δεν θεώρησα σωστό να προβώ σε μια κατά λέξη μετάφραση, καθώς κάτι τέτοιο θα αύξανε το ρίσκο παραγωγής εκτύπων, προσπάθησα να αποστασιοποιηθώ από το κείμενο, να κατανοήσω το νόημα της εκάστοτε περιόδου που με δυσκόλευε και να προβώ σε μια «απολεξικοποίηση» (déverbalisation) ώστε να αποδώσω σωστά το αντίστοιχο νόημα. (Πολίτης, 2012.) Έτσι, ενδεικτικά:

- Αντιμετώπισα δυσκολία με την απόδοση της φράσης « reprise de l'essentiel de l'acquis réglementaire » από τη Γαλλική στην Ελληνική. Πιο συγκεκριμένα, το ουσιαστικό « reprise » αποδίδεται κατά λέξη ως «συνέχιση», ενώ το ουσιαστικό « l'essentiel » συναντάται ως «ουσιώδεις». Επιπροσθέτως, η σύμφραση « acquis réglementaire », αποδίδεται ως «κανονιστικό κεκτημένο». Ακολουθώντας μία κατά λέξη μετάφραση, θα μπορούσα να αποδώσω τη συγκεκριμένη φράση ως «συνέχιση του ουσιώδους του κανονιστικού κεκτημένου», το οποίο δεν βγάζει κάποιο νόημα στα Ελληνικά καθώς, επίσης, μπερδεύει τον αναγνώστη. Έτσι, αποφάσισα να το αποδώσω ως «υιοθέτηση», με την έννοια της «συνέχισης της εφαρμογής», ενός «σημαντικού μέρους», θεωρώντας ότι «ουσιώδεις», στην προκειμένη περίπτωση, εννοεί ότι το Ηνωμένο Βασίλειο θα πρέπει να τηρήσει ένα σημαντικό και αρκετά μεγάλο μέρος από το κανονιστικό κεκτημένο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Παρόμοια δυσκολία αποτέλεσε η απόδοση στα Ελληνικά της σύμφρασης « plateforme de réexpédition des produits », η οποία αν αποδιδόταν κατά λέξη θα ήταν μεταφρασμένη ως «πλατφόρμα επαναποστολής προϊόντων». Ωστόσο, βάσει του νοήματος, καταλαβαίνουμε ότι μία χώρα, όπως εδώ το Ηνωμένο Βασίλειο, δεν μπορεί να θεωρηθεί «πλατφόρμα». Στην προκειμένη περίπτωση, αυτό που εννοεί ο συγγραφέας είναι ότι, λόγω της γεωγραφικής θέσης του Ηνωμένου Βασιλείου, πρέπει να αποφευχθεί η πιθανότητα να μετατραπεί σε «κόμβος» μέσω του οποίου θα στέλνονται προϊόντα από τις Η.Π.Α. στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αντίστροφα. Έτσι, αποφάσισα να το αποδώσω ως «κόμβος επαναποστολής προϊόντων», αποδίδοντας κατάλληλα το νόημα της φράσης αυτής.

- Ακόμη μία λέξη που με δυσκόλεψε στην απόδοσή της στην Ελληνική είναι το ουσιαστικό « *dispositif* » στην πρόταση « *Les services seraient exclus du dispositif* ». Ψάχνοντας σε ηλεκτρονικά και έντυπα λεξικά, βρήκα ότι το ουσιαστικό αυτό αποδίδεται ως «μηχανισμός». Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση, μία τέτοια απόδοση δεν θα απέδιδε σωστά το νόημα. Πιο αναλυτικά, η παρούσα πρόταση, βάσει του νοήματος της παραγράφου στην οποία ανήκει, αναφέρεται σε μία πρόταση που υποβάλλει το Ηνωμένο Βασίλειο η οποία αφορά τη δημιουργία μίας περιορισμένης ζώνης ελεύθερων συναλλαγών για τα γεωργικά και βιομηχανικά προϊόντα, αλλά όχι για τις υπηρεσίες. Έτσι, βάσει του νοήματος, αποφάσισα να την αποδώσω ελεύθερα ως «Η συγκεκριμένη πρόταση δεν θα ισχύει για την ανταλλαγή υπηρεσιών», αποδίδοντας με τον κατάλληλο τρόπο το νόημα που φέρει η αντίστοιχη πρόταση στη Γαλλική.
- Επίσης, μία φράση που με ταλάνισε ιδιαίτερα στην απόδοσή της είναι η « *et de ne pas se contenter d'une simple boîte aux lettres* », την οποία, εάν απέδιδα κατά λέξη θα τη μετέφραζα ως «χωρίς να αρκούνται σε ένα απλό γραμματοκιβώτιο», φράση που στην ελληνική γλώσσα ξενίζει τον αναγνώστη και δεν αποδίδει το νόημα που πρέπει. Πιο αναλυτικά, νοηματικά αυτό που πρέπει να αποδοθεί στην ελληνική γλώσσα είναι ότι οι θυγατρικές που θα δημιουργηθούν εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις εταιρείες που εδρεύουν στο Ηνωμένο Βασίλειο θα πρέπει να απασχολούν αρκετούς εργαζομένους και να μην ιδρυθούν απασχολώντας έναν ελλιπή αριθμό υπαλλήλων ή, ενδεχομένως, χωρίς να έχουν καθόλου υπαλλήλους με μόνο σκοπό να φανεί ότι εκτός από το Ηνωμένο Βασίλειο δραστηριοποιούνται και στην ηπειρωτική Ευρώπη. Έτσι, προτίμησα να την μεταφράσω ελεύθερα ως «να μην αποτελέσουν εταιρείες-βιτρίνα», αποδίδοντας, με τον τρόπο αυτό, το κατάλληλο νόημα.

Ένα ακόμη πρόβλημα που κλήθηκα να αντιμετωπίσω κατά τη μεταφραστική διαδικασία είναι η ύπαρξη πολλαπλών αποδόσεων ενός όρου κατά τη μετάφρασή του από τη γλώσσα-πηγή (Γαλλικά) στη γλώσσα-στόχος (Ελληνικά). Για την επίλυση αυτής της δυσκολίας χρησιμοποίησα διάφορα συγκρίσιμα κείμενα, λεξικά και ηλεκτρονικές πηγές που με βοήθησαν στην επιλογή της σωστής απόδοσης.

- Χαρακτηριστικό παράδειγμα της δυσκολίας αυτής αποτελεί η απόδοση του όρου « *financier* ». Σύμφωνα με δίγλωσσα έντυπα και ηλεκτρονικά λεξικά ο όρος αυτός μπορεί να αποδοθεί είτε ως «χρηματοοικονομικός» είτε ως «χρηματοπιστωτικός». Σύμφωνα με το λεξικό του Γεώργιου Μπαμπινιώτη, ο όρος «χρηματοοικονομικός» αναφέρεται στην οικονομία και αφορά τη διαχείριση του χρήματος, ενώ ο όρος «χρηματοπιστωτικός» αναφέρεται σε κάποια μορφή δανεισμού χρήματος και θέτει ως παράδειγμα το «χρηματοπιστωτικό σύστημα» (Μπαμπινιώτης, 2009) Ψάχνοντας στο διαδίκτυο τον ορισμό του «χρηματοπιστωτικού συστήματος» εντόπισα ότι

είναι ένα σύστημα το αποτελείται από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως τράπεζες ή ασφαλιστικές εταιρείες κ.α., που παρέχουν διάφορες υπηρεσίες και έχουν ως σκοπό την ανάπτυξη και σταθερότητα της οικονομίας καθώς και τη σωστή διαχείριση των συναλλαγών. (Αγγελίνου, 2017) Συνεπώς, καθώς το κείμενο αναφέρεται σε τράπεζες, εταιρείες και, γενικότερα, σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, κατέληξα στη χρήση του όρου «χρηματοπιστωτικός».

- Ένα ακόμη παράδειγμα πολλαπλών αποδόσεων, αποτελεί η απόδοση του όρου «*sortie*», ο οποίος, έπειτα από έρευνα σε δίγλωσσα ηλεκτρονικά και έντυπα λεξικά, εντόπισα ότι στην Ελληνική αποδίδεται είτε ως «έξοδος» ή ως «αποχώρηση». Εφόσον νοηματικά και οι δύο αποδώσεις μετέφεραν το σωστό νόημα, δηλαδή το γεγονός ότι το Ηνωμένο Βασίλειο παύει πλέον να αποτελεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανέτρεξα στη χρήση συγκρίσιμων κειμένων προκειμένου να εντοπίσω ποια απόδοση έχει παγιωθεί στην Ελληνική. Έτσι, ανατρέχοντας στον ιστότοπο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eu-uk-after-referendum/>) αλλά και στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων που παρέχει πρόσβαση σε νομικά έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (<https://eur-lex.europa.eu/content/news/Brexit-UK-withdrawal-from-the-eu.html?locale=el>) εντόπισα τη χρήση του όρου «αποχώρηση», τον οποίο, εν τέλει, προτίμησα στο μετάφρασμά μου.
- Επίσης, ένα ακόμη πρόβλημα αποτέλεσε ο επιθετικός προσδιορισμός «*agricole*». Έπειτα από έρευνα σε ηλεκτρονικά και έντυπα λεξικά βρήκα την απόδοσή του στα Ελληνικά ως «αγροτικός» ή «γεωργικός». Ταυτόχρονα, έπειτα από έρευνα στο διαδίκτυο και με τη βοήθεια και καθοδήγηση του επόπτη της παρούσας εργασίας, κύριου Μιχάλη Πολίτη, διαπίστωσα ότι όταν μεταφραζόταν η Συνθήκη ΕΟΚ, ο μεταφραστής προτίμησε την απόδοση της σύμφρασης «*Politique Agricole Commune*» ως «Κοινή Γεωργική Πολιτική» (<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/103/a-politica-agricola-comum-pac-e-o-tratad>). Έτσι, εφόσον το κείμενο αναφέρεται σε ενωσιακή πραγματικότητα και αφού εντόπισα τη χρήση της λέξης «γεωργικός» στις συμφράσεις «γεωργική πολιτική», «γεωργικά προϊόντα» και «γεωργικός τομέας» σε πληθώρα κειμένων που έχουν αναρτηθεί στους επίσημους δικτυακούς τόπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατέληξα στη χρήση της λέξης «γεωργικός» και στο μετάφρασμά μου. (https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_el) (<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:217:0007:0014:EL:PDF>) (<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/cap-introduction/>)

Επιπροσθέτως, μία ακόμη δυσκολία αποτέλεσε η απόδοση των συμφράσεων «*Ulster britannique*» και «*Eire republicaine*», τα οποία δεν ήξερα, εάν για την απόδοση τους, θα έπρεπε να προβώ σε απλή μεταγραφή ή να επεξηγήσω τις συμφράσεις αυτές

ώστε να γίνουν πλήρως κατανοητές στο κοινό-στόχος. Έτσι, έπειτα από έρευνα σε συγκρίσιμα κείμενα, κατέληξα στην απόδοση του « Ulster britannique » ως «Βόρεια Ιρλανδία (Ολστερ)», κάνοντας έτσι φωνητική μεταγραφή την αγγλική λέξη « Ulster » και επεξηγώντας, ταυτόχρονα, τι είναι το Όλστερ, καθώς, πιθανότατα, να είναι άγνωστο στους Έλληνες αναγνώστες. (<http://www.kathimerini.gr/94679/article/epikairothta/kosmos/to-teixos-den-epese-akomh-sth-v-irlandia>) Την ίδια τακτική ακολούθησα με την απόδοση της σύμφρασης « Eire républicaine », αποδίδοντάς τη ως «Δημοκρατία της Ιρλανδίας» (Είρε). (<https://www.iefimerida.gr/news/275639/ti-simainei-i-onomasia-inomeno-vasileio-kai-megali-vretania-hartis>)

Επιπλέον, καθώς το κείμενο απευθύνεται στο ελληνόφωνο αναγνωστικό κοινό και με γνώμονα τη θεωρία του νοήματος αλλά και τη θεωρία του λειτουργισμού, θεώρησα ιδιαίτερα σημαντική την παράθεση πρόσθετων πληροφοριών σε σημεία τα οποία έκρινα ότι ο αναγνώστης του μεταφράσματος θα δυσκολευόταν να κατανοήσει. (Κελάνδριας, 2007, Κελάνδριας, 2016 & Nord, 2014 & Πολίτης, 2012) Ενδεικτικά:

- Παρέθεσα επιπρόσθετες πληροφορίες επεξηγώντας ότι η Eurogroup Consulting και το Ινστιτούτο Bachelier συμβάλλουν στην ανάδειξη του οικονομικού και χρηματοπιστωτικού τομέα, αποδίδοντάς τα ως «Η Eurogroup Consulting, ευρωπαϊκή εταιρεία παροχής συμβουλών για την οικονομική ανάπτυξη, και το Ινστιτούτο Bachelier, ινστιτούτο για την ανάδειξη των ερευνών στον οικονομικό και χρηματοοικονομικό τομέα...». Αντίστοιχα έπραξα και με τον οργανισμό για τη χρηματοπιστωτική ανάπτυξη του Παρισιού, Paris Europlace. (...[ο οργανισμός για την χρηματοπιστωτική ανάπτυξη της πόλης του Παρισιού, « Paris Europlace ».])

Κατά τη μεταφραστική διαδικασία, επίσης, παρατήρησα σε ορισμένες παραγράφους την ανάγκη αλλαγής της σύνταξης από τη γαλλική στην ελληνική γλώσσα. Αυτό συνέβη, κυρίως, λόγω της τάσης στη γαλλική γλώσσα να τοποθετούνται τα ρήματα στο τέλος της πρότασης, όπου και εάν αυτό κρίνεται αναγκαίο. Εντούτοις, στην Ελληνική, συνηθίζεται τα μεταβατικά ρήματα να προηγούνται του αντικειμένου ή του κατηγορουμένου τους και η θέση τους στο τέλος μίας πρότασης, πιθανότατα, να κούραζε και να μπερδευε τον αναγνώστη. Ενδεικτικά:

- Προτίμησα να μεταφράσω την περίοδο «Les secteurs de la viande rouge, de la volaille et des produits laitiers seraient ainsi les plus concernés... » ως «Οι τομείς που πλήττονται είναι, κυρίως, αυτοί του κόκκινου κρέατος, των πουλερικών και των γαλακτοκομικών προϊόντων...».

Επιπροσθέτως, μεταφράζοντας το κείμενο αφετηρίας, αντιλήφθηκα ότι βρίθει μετοχών (participe présent, participe passé), οι οποίες προσδιορίζουν το ουσιαστικό ή τις συμφράσεις που προηγούνται. Ωστόσο, στο μετάφρασμα, αποφασίστηκε η μετατροπή των μετοχών αυτών σε δευτερεύουσες προτάσεις, για

να αποφευχθούν τυχόν παρανοήσεις αλλά και λόγω του ότι στην Ελληνική δεν είθισται η συχνή χρήση μετοχών στη θέση των ρημάτων. Έτσι, επί παραδείγματι:

- Τη φράση « une solution pouvant répondre au souhait exprimé » τη μετέφρασα ως «η οποία θα μπορέσει να εκπληρώσει την επιθυμία που εκφράστηκε»
- Επίσης, τη φράση « La convention de Londres sur la pêche, signée en 1964... » την απέδωσα ως «Η σύμβαση του Λονδίνου για την αλιεία, η οποία υπεγράφη...»
- Παρομοίως, τη φράση « Le passeport européen utilisé.. » τη μετέφρασα ως «Το ευρωπαϊκό διαβατήριο, το οποίο χρησιμοποιείται...»

Τέλος, σε αρκετά σημεία του κειμένου αφετηρίας παρατήρησα τη χρήση μακροπερίοδου λόγου στη γαλλική γλώσσα. Ωστόσο, κατά τη μετάφραση στην Ελληνική, θεώρησα ότι η χρήση μακροπερίοδου λόγου στα αντίστοιχα σημεία, πιθανότατα, να κούραζε τον αναγνώστη. Έτσι, επί παραδείγματι:

- Στην περίοδο « pour que Londres reste cependant le premier centre financier mondial **et que** son appauvrissement momentané... », προτίμησα, αντί της χρήσης του συμπλεκτικού συνδέσμου «και», να ξεκινήσω νέα πρόταση ούτως ώστε να μην γίνει χρήση μακροπερίοδου λόγου στην αντίστοιχη παράγραφο στα Ελληνικά. Ως αποτέλεσμα αυτού, την απέδωσα ως «χρηματοπιστωτικό κέντρο στον κόσμο. **Επίσης**, πιστεύουν ότι η στιγμιαία πτώχευσή του....»

Αξιολόγηση ποιότητας μεταφράσματος

Για την αξιολόγηση της ποιότητας του μεταφράσματος κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική η επίτευξη του σκοπού του μεταφράσματος, η οποία εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από την ενδοκειμενική συνοχή του κειμένου αφίξεως, δηλαδή από την ακρίβεια στην έκφραση ή τη χρήση των κατάλληλων γλωσσικών συμβάσεων, αλλά και από τη διακειμενική συνεκτικότητα του κειμένου αφετηρίας και του κειμένου αφίξεως, δηλαδή από την αποφυγή παρανοήσεων ή παραλείψεων περιεχόμενου. (Κελάνδριας, 2016) Επίσης, για την αξιολόγηση της μετάφρασης ο αξιολογητής πρέπει να κινείται σημειακά, σειριακά αλλά και διαγώνια ώστε να εντοπίζει τυχόν λάθη σε επίπεδο μικροδομής αλλά και μακροδομής, αντιμετωπίζοντας, έτσι, το μετάφρασμα περισσότερο ως προϊόν ομιλίας. (Πολίτης, 2001)

Συνεπώς, μπορούμε να θεωρήσουμε την ποιότητα του μεταφράσματος αρκετά καλή δεδομένης της αποφυγής παρανοήσεων, παραλήψεων περιεχομένου, αλλά και απροσεξιών. Επιπροσθέτως, το παραχθέν μετάφρασμα μεταφέρει πλήρως το νόημα του πρωτοτύπου, μέσω της εύρεσης των κατάλληλων αποδόσεων, της κατάλληλης ορολογίας και της σωστής οργάνωσής του σε επίπεδο σύνταξης και γραμματικής. Έτσι, μπορούμε να το θεωρήσουμε το παραχθέν μετάφρασμα άρτιο τόσο σε επίπεδο μικροδομής όσο και μακροδομής. Τέλος, μπορούμε να προσθέσουμε ότι ο σκοπός του μεταφράσματος, η ενημέρωση δηλαδή του ελληνόφωνου αναγνωστικού κοινού για το Brexit, έχει επιτευχθεί σε αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο.

Επίλογος

Εν κατακλείδι, η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα της επικαιρότητας που προκαλεί έντονη αβεβαιότητα σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο. Η μετάφραση του συγκεκριμένου αποσπάσματος είχε ως σκοπό να ευαισθητοποιήσει το ελληνόφωνο αναγνωστικό κοινό για το φλέγον αυτό ζήτημα, δεδομένου του ότι και η Ελλάδα αποτελεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που, πιθανότατα, να επηρεαστεί από την αποχώρηση αυτή. Τέλος, όσον αφορά τη μεταφραστική διαδικασία, οφείλω να παραδεχθώ ότι το παρόν κείμενο αφετηρίας είχε αρκετές δυσκολίες, τις οποίες, με την κατάλληλη μεθοδολογία και με τη βοήθεια και καθοδήγηση της επιβλέπουσας επιτροπής της εργασίας, κατάφερα να αντιμετωπίσω με επιτυχία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ηλεκτρονική πηγή κειμένου αφετηρίας

Sénat. (2018). *RAPPORT D'INFORMATION FAIT au nom du groupe de suivi sur le retrait du Royaume-Uni et sur la refondation de l'Union Européenne (1) sur les négociations en vue du retrait du Royaume-Uni de l'Union européenne.* (No 660). Ανακτήθηκε στις 1.11.2018 από τον δικτυακό τόπο: <https://www.senat.fr/rap/r17-660-1/r17-660-11.pdf>

Ελληνικές έντυπες βιβλιογραφικές αναφορές

Κελάνδριας, Π.Ι. (2007). *Η Μετάφραση των Οικονομικών Κειμένων: Μια λειτουργική προσέγγιση*. Αθήνα: Δίαυλος

Κελάνδριας, Π.Ι. (2016). *Λειτουργική Διδακτική της Μετάφρασης*. Αθήνα: Δίαυλος

Munday, J. (2002). *Μεταφραστικές σπουδές: θεωρίες και εφαρμογές*. Κεχαγιά-Παύλου, Α. (Επιμ.) (Α. Φιλιππάτος, μεταφρ.) Αθήνα: Μεταίχμιο

Nord, C. (2014). *Η Μετάφραση ως στοχευμένη δραστηριότητα: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ*. Σ.Π. Γραμμενίδης, (Επιμ.). (Σ.Π. Γραμμενίδης, Δ.Δ. Λάμπρου, μεταφρ.). Αθήνα: Δίαυλος.

Ελληνικές ηλεκτρονικές βιβλιογραφικές αναφορές

Πολίτης, Μ. (2001). *Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΩΝ ΛΑΘΩΝ*. Ανακτήθηκε στις 5.1.2019 από τον δικτυακό τόπο: <https://www.academia.edu/186864/>

Πολίτης, Μ. (2012.). *Ζητήματα γνωσιακής προσέγγισης της διδακτικής της μετάφρασης*. Εκδόσεις Ανατολικός, Αθήνα, σελ. 127-171. Ανακτήθηκε στις 2.2.2019 από τον δικτυακό τόπο: <https://www.academia.edu/2280493/>

Ελληνικές ηλεκτρονικές πηγές

Αγγελίνου, Μ. (2017). *Οι χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες οδηγούν σε παραγωγική ανασυγκρότηση; Η περίπτωση της Ελλάδας (δεκαετία του 1990 έως και σήμερα)*. Εισήγηση στο 2^ο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο «Παραγωγική Ανασυγκρότηση της Ελλάδας: Οικονομική Κρίση και Προοπτικές Ανάπτυξης», Σέρρες. Ανακτήθηκε στις 2.2.2019 από τον δικτυακό τόπο: <https://www.academia.edu/32892922>

Η Καθημερινή. (2001). *Το «Τείχος» δεν έπεσε ακόμη... στη Β. Ιρλανδία*. Ανακτήθηκε στις 20.1.2019 από τον δικτυακό τόπο: <http://www.kathimerini.gr/94679/article/epikairothta/kosmos/to-teixos-den-epese-akomh-sth-v-irlandia>

iefimerida.gr. *Τι σημαίνει η ονομασία Ηνωμένο Βασίλειο και Μεγάλη Βρετανία*. Ανακτήθηκε στις 20.1.2019 από τον δικτυακό τόπο: <https://www.iefimerida.gr/news/275639/ti-simainei-i-onomasia-inomeno-vasileio-kai-megali-vretania-hartis>

naftemporiki.gr (2018). ΔΝΤ: Δασμοί, Brexit και χρέος απειλούν την Ευρωζώνη. Ανακτήθηκε στις 2.2.2019 από τον δικτυακό τόπο: <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1374258/dnt-dasmoi-brexit-kai-xreos-apeiloun-tin-eurozoni>

Ξενόγλωσσες ηλεκτρονικές πηγές

English Oxford living dictionaries. (χ.η.). *Brexit*. Ανακτήθηκε στις 2.2.2019 από τον δικτυακό τόπο: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/brexit>

Government of Netherlands. (χ.η.). *What is Brexit*. Ανακτήθηκε στις 18.1.2019 από τον δικτυακό τόπο: <https://www.government.nl/topics/brexit/question-and-answer/what-is-brexit>

Kenton, W. (2019). *Brexit*. Ανακτήθηκε στις 18.1.2019 από τον διαδικτυακό τόπο: <https://www.investopedia.com/terms/b/brexit.asp>

Toute l'Europe.eu. (2019). *Qu'est-ce que le Brexit ?*. Ανακτήθηκε στις 18.1.2019 από τον δικτυακό τόπο: <https://www.touteleurope.eu/actualite/qu-est-ce-que-le-brexit.html>

Ελληνικές ηλεκτρονικές πηγές συγκρίσιμων κειμένων

Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσημη εφημερίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2008). *ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ*. Ανακτήθηκε στις 20.1.2019 από τον δικτυακό τόπο: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:217:0007:0014:EL:PDF>

Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσημος ισότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2019). *Δυναμικές αγροτικές περιοχές και ποιοτικά γεωργικά προϊόντα*. Ανακτήθηκε στις 22.1.2019 από τον δικτυακό τόπο: https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_el

- Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2018). *Η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) και η Συνθήκη*. Ανακτήθηκε στις 2.2.2019 από τον δικτυακό τόπο: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/103/a-politica-agricola-comum-pac-e-o-tratado>
- Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. (2019). *Αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου (Brexit)*. Ανακτήθηκε στις 20.1.2019 από τον δικτυακό τόπο: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eu-uk-after-referendum/>
- Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. (2018). *Κοινή Γεωργική Πολιτική*. Ανακτήθηκε στις 20.1.2019 από τον δικτυακό τόπο: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/cap-introduction/>
- Ευρωπαϊκή Ένωση. EUR-Lex (2018). *Brexit - Αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ*. Ανακτήθηκε στις 20.1.2019 από τον δικτυακό τόπο: <https://eurlex.europa.eu/content/news/Brexit-UK-withdrawal-from-the-eu.html?locale=el>

Μονόγλωσσα έντυπα λεξικά

- Μπαμπινιώτης, Γ., (2009). *ΜΙΚΡΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ*. Αθήνα: ΚΕΝΤΡΟ ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑΣ
- Association Henri Capitant. (2005). *Vocabulaire juridique*. (7^η έκδοση). Παρίσι: QUADRIGE/PUF
- Rey-Debove, J., & Rey, A., (2013). *Le PETIT ROBERT de la langue française 2014*. Παρίσι: Le Robert

Δίγλωσσα έντυπα λεξικά

- Γαρδούνης, Ε., Καββαθά, Μ., Κυρανούδη, Φ., Παππά, Ν. & Τσιμάρας, Κ. (2013). *ΓΑΛΛΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΛΛΗΝΟ-ΓΑΛΛΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΩΝ*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη
- Πατάκης, Σ. (2012). *ΓΑΛΛΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΟΙΚΟ LAROUSSE*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκης
- Lust, C. & Pandérodimos, D. (2012). *ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ*. Αθήνα: Εκδόσεις Τσιγαρίδα

Μονόγλωσσα ηλεκτρονικά λεξικά

<http://www.greeklanguage.gr/greekLang/moderngreek/tools/lexica/triantafyllides/index.html>

<https://www.lexigram.gr/lex/enni/>

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais>

Δίγλωσσα ηλεκτρονικά λεξικά

<https://glosbe.com/>

<https://iate.europa.eu/home>

<https://www.linguee.fr/francais-gr>